

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V
PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

Diplomová práce

**Analytický popis mírového projektu Jiřího
z Poděbrad**

**An analytical description of Jiří z Poděbrad's peace
project**

Radka Smrčková

Plzeň 2016

Zadání

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Analytický popis mírového projektu Jiřího z Poděbrad“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne

.....

podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala JUDr. et Mgr. Vendulce Valentové za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1 Život a vláda Jiřího z Poděbrad	8
1.1 Původ a mládí Jiřího z Poděbrad	8
1.2 Vzestup Jiřího z Poděbrad	11
1.3 Boj o královský trůn.....	16
1.4 Poslední ryze český král	18
2 Jiří z Poděbrad a Cheb	28
3 Mírový projekt Jiřího z Poděbrad	32
3.1 Historické pozadí	32
3.2 Vznik mírového projektu.....	33
3.3 Všeobecná mírová organizace z let 1462-1464	36
3.4 Obsah mírového projektu	37
3.5 Základní organizační myšlenky projektu	41
3.6 Hlavní cíle projektu.....	45
3.7 Jednání o projektu	48
4 Analytický popis mírového projektu a jeho srovnání	53
4.1 Komparace s OSN.....	53
4.2 Komparace s EU	59
4.3 Komparace s NATO.....	62
5 Závěr	65
6 Resumé	67
7 Seznam použité literatury	70
8 Seznam příloh	73

Úvod

Tématem této diplomové práce je Analytický popis mírového projektu Jiřího z Poděbrad. Výběr tohoto tématu nebyl náhodný, neboť jsem se vždy zajímala o historii a osobu Jiřího z Poděbrad mám vrytou do paměti již od dětství, kdy jsem se poprvé prošla po náměstí Krále Jiřího z Poděbrad v Chebu a začala jsem se zajímat, po kom je pojmenováno. Právě proto byla volba mírového projektu ihned jasná a věděla jsem, že právě o tomto tématu bych ráda psala svou práci.

Práci lze rozdělit na dvě části, přičemž první se zaměřuje na osobu Jiřího z Poděbrad a druhá na jeho mírový projekt s následným srovnáním se soudobými organizacemi.

Život Jiřího je zmapován v mnoha historických pramenech, dokonce někdy až příliš detailně, že jsem při vytváření jeho životopisu vycházela opravdu jen z toho nejdůležitějšího a snažila jsem se zaznamenat stěžejní události, které ovlivnily jeho život a udávaly směr, kterým se Jiří následně ubíral. První kapitola je věnována pouze životu a vládě Jiřího a veškeré okolnosti související s mírovým projektem jsou pouze okrajově uvedeny, ale dále jsou rozvinuty v kapitole o mírovém projektu. Jiří z Poděbrad byl státník, kterého česká země nesmírně potřebovala, především v době, kdy ještě doznívaly účinky husitství, a bylo potřeba, aby někdo Čechy dostal z přetrvávajícího šoku. Právě Jiří z Poděbrad byl oním člověkem, který dokázal situaci v Čechách zlepšit a to již když byl v roli „pouze“ zemského správce. Jako jediný král nepocházející z královské krve se dokázal prosadit a zasloužil si místo na výsluní. Jeho nejdůležitějším odkazem byl bezpochyby mírový projekt, který pouze deklaroval celoživotní snahy Jiřího o diplomacii a mírové řešení sporů.

Druhá kapitola pojednává o Jiřím a jeho vztahu k Chebu. Tuto kapitolu jsem do práce chtěla zařadit právě z důvodu, že z Chebu pocházím a vím, že je s osobou Jiřího historicky spjat. Snažila jsem se i nalézt v městském muzeu nějaké dobové zmínky o Jiřím z Poděbrad, ale bohužel marně, především personál muzea nebyl zrovna vstřícný. Uvedla jsem tedy ty nejdůležitější události, které v Chebu nastaly právě za přítomnosti Jiřího, a chtěla jsem dokázat, že i tak poměrně malé město mělo výsadní postavení a dostávalo se mu od krále značné pozornosti.

Kapitola třetí je věnována analytickému popisu mírového projektu. Uvedla jsem jeho historický vývoj, okolnosti, které vedly k jeho vzniku, a dále jsem zaměřila především na rozbor Smlouvy o nastolení míru v celém křesťanstvu, jež představuje stěžejní dokument mírové organizace. Málokdo si uvědomuje, jak pokrokový dokument Jiří, spolu s dalšími autory, vytvořil. Chtěl vytvořit organizaci, jež neměla obdoby a vymykala se všemu, co bylo do té doby známo a především vyvracela dosavadní papežský i císařský universalismus. Jeho myšlenka však byla opravdu až moc nadčasová a neměla v tehdejší době moc šancí na úspěch, především když poházela od českého krále, který v té době již vedl spor s papežem a většina panovníků se tak bála přiklonit na jeho stranu. Mírový projektem Jiří vyslal odkaz budoucím generacím a až téměř o pětset let později byla jeho myšlenka zrealizována.

Poslední část této diplomové práce se zaměřuje na srovnání mírového projektu se soudobými organizacemi. Někdo může namítat, že takové porovnání je nesmyslné, jelikož původní projekt pochází již z 15. století, ale právě o to zajímavější je, jak moc podobné si jsou dnešní organizace s tou Jiřího. V komparaci se zaměřím především na Organizaci Spojených národů, Evropskou Unii a Severoatlantickou alianci, ve kterých lze spatřovat největší odkaz mírového projektu.

Cílem této diplomové práce je podat ucelený obraz o Jiřím z Poděbrad a jeho mírovém projektu. Nejdříve je nutné charakterizovat osobu Jiřího, aby bylo jasné, jaké pohnutky ho vedly k vytvoření tohoto projektu, a následně se zaměřím na projekt samotný. Těžištěm práce bude samotný analytický popis mírového projektu, obsažený v třetí kapitole s následným doplněním v podobě komparace se soudobými organizacemi, kde bude potřeba pracovat s aktuálními zdroji oproti historickému průzkumu, který bude potřeba pro zmapování života Jiřího a pro charakteristiku projektu.

1 Život a vláda Jiřího z Poděbrad

Cílem následující kapitoly je snaha podat ucelený obraz o kapitole českých dějin, v nichž je hlavním představitelem Jiří z Poděbrad, nazývané také věkem poděbradským. Postupně bude vyobrazen celý průběh Jiřího života, především se zaměřením na ty nejdůležitější etapy, které značně ovlivnily jeho život. Největší část je věnována popisu Jiřího jako krále a s tím související průběh jeho vlády. Jiří z Poděbrad byl posledním ryze českým králem a nejen proto, ale i pro své skutky si zaslouží své místo v historii a to, aby mu byla věnována náležitá pozornost. Avšak mnohé jeho skutky zastíňuje fakt, že jako jediný nepocházel z panovnické dynastie, což je téměř to jediné, co o něm většina populace ví a málokdo tuší, jak velký odkaz poskytl budoucím generacím ve formě mírového projektu.

1.1 Původ a mládí Jiřího z Poděbrad

Nad narozením Jiřího z Poděbrad visí mnoho otazníků, stejně tak i jeho mládí není historiky detailně zmapováno. Lze to přičítat tomu, že postava Jiřího z Poděbrad nebyla nijak významná a nikoho v době jeho mládí zřejmě ani na chvíli nenapadlo, že se stane jedním z českých králů.

Český šlechtický rod pánů z Poděbrad, k němuž Jiří náležel, vznikl jako jedna z odnoží moravského rodu pánů z Kunštátu. Nejstarším příslušníkem tohoto rodu a tedy prapředkem Jiřího byl Heralt ze Zbraslavi, který v letech 1230-1240 působil jako olomoucký purkrabí. Rodinné sídlo hrad Kunštát byl založen synem Heralta Kunem a právě od něho je odvozen název rodu¹. Kuno byl zakladatelem jevišovské větve rodu a jeho bratr Boček byl předkem dalších, z nichž jeden z jeho potomků rovněž Boček zařadil k majetku rodu Poděbrady, které vyženil sňatkem s Eliškou z Lichtenburka. Následně pak tento český šlechtický rod začal používat predikát „z Kunštátu a Poděbrad“. Rod pánů z Kunštátu a Poděbrad patřil k velmi bohatým rodům a velmi inklinoval k českému jazyku, což dokazuje i sepisování listin pouze v češtině, přičemž obvyklá byla němčina².

Narození Jiřího z Poděbrad je datováno do roku 1420, v tomto se historikové shodují, ovšem s přesným datem je to obtížnější. Uvádí se rozmezí mezi 20. a 24. dubnem. Někteří autoři se přiklání k 24. dubnu, čemuž by nasvědčovalo i to, že

¹ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropan Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EfEf, 2014, str. 10

² FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 52

právě v tento den má svátek Jiří. Ovšem existuje i názor, že se narodil už 6. dubna, což ve svém díle bez jakýchkoliv dohadů uvádí Johann Heinrich Wolf³. Zajímavostí ovšem je, že Daniel Adam z Veleslavína ve svém historickém kalendáriu z r. 1578 uvádí, že křik novorozence se ozval přesně v 17 hodin 24 minut⁴. Kde se tento přesný údaj vzal a proč není uvedeno, který den se tak stalo, to je záhadou. Mnoho otazníků visí i nad rodištěm Jiřího, hlásí se k němu dokonce šest míst. Na prvním místě bych zmínila Poděbrady, dále byly podle tradice rodištěm označeny Hořovice u Berouna a podle pověstí a starých kronik by to byly jihočeské Horažďovice, v jejichž okolí se údajně nacházel Jan Žižka z Trocnova⁵ a mohl tak být přítomen křtu Jiřího jako jeho kmotr (otec Jiřího patřil k jeho okruhu nejbližších spolubojovníků).

Jako kdyby těch neznámých nebylo málo, přidává se ještě další v podobě matky Jiřího. Jak se říká, matka jistá, otec nejistý, tak v tomto případě to platí přesně naopak. Jméno matky Jiřího totiž v žádném z písemných pramenů uvedeno není a lze tedy jen spekulovat. František Palacký ve svém díle *Dějiny* považuje za matku Jiřího Annu z Vartenberka (k tomuto názoru se přiklání i mnoho dalších), avšak jinými byla tato teze naprosto zpochybněna⁶. Z těchto důvodů byl Jiří z Poděbrad často urážen a označován jako „snopek⁷“, „král došek“ či *filius meretricis* neboli „syn poběhlice“. Jak již bylo uvedeno, otce Jiřího lze určit s přesností. Je jím pan Viktorin z Kunštátu a Poděbrad, který měl kromě Jiřího ještě další tři dcery a pro zajímavost o jejich matce (či matkách) prameny opět mlčí. Viktorin patřil k blízkým spolupracovníkům Jana Žižky, dokonce měl ve své první bitvě na Vyšehradě zastávat roli jednoho z předních velitelů husitů⁸ a následně byl po určité době jedním z pražských hejtmanů. Dokonce měl být údajně i u smrtelného lože Jana Žižky a ten mu měl do jeho rukou vložit svůj meč. Společně s Janem Roháčem z Dubé⁹ se pak účastnil dalších bitev, až do r. 1427, kdy za

³ WOLF, Johann Heinrich. *Leben des Königs Georg von Böhmen, aus dem Hause Podiebrad* [online]. Praha: Gerle, 1785, str. 261

⁴ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropan Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EFeF, 2014, str. 6

⁵ (kolem 1360 – 1424), český husitský vojevůdce, pokládáný za otce husitské vojenské doktríny a za autora či prvního uživatele defenzivní bojové techniky, tzv. vozové hradby

⁶ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 48

⁷ symbol slámy byl srozumitelnou dobovou charakteristikou pro nemanželský původ

⁸ Motivované hnutí pozdního středověku, vzešlé z české reformace, jež usilovala o dalekosáhlou reformu církve. Husitství se zrodilo z okruhu stoupenců pražského univerzitního mistra Jana Husa, po jehož popravě v roce 1415 se masově rozšířilo a začalo citelně zasahovat do dějin střední Evropy.

⁹ (asi 1374 – 1437), čelní husitský hejtman a jeden z nejbližších straníků Jana Žižky. Roku 1437 ho král Zikmund prohlásil zemským škůdcem, dal jeho hrad dobýt a Roháče popravít.

neznámých okolností zemřel ve věku pouhých 24 let. Je opravdu až neskutečné, co za svůj krátký život zvládl, uvážíme-li, že otcem Jiřího se stal v 17 letech. Rok narození 1403 přitom historikové odvozují z údaje uvedeného v letopisu žďárském: Viktorin prý zemřel r. 1427 ve věku 24 let¹⁰.

Po smrti otce se z Jiřího stal náhle sirotek a tehdy žil jen jeho strýc Boček, který se stal jeho poručníkem. Ani to však nemělo dlouhého trvání, Boček v r. 1430 umírá a poručníkem Jiřího se stal vzdálený příbuzný Heralt z Kunštátu, který Jiřího, jako člena svého zbrojného oddílu, přivedl na bitevní pole u Lipan¹¹ pod vedením Prokopa Holého¹². Jiří z Poděbrad se tak jako čtrnáctiletý zúčastnil své první velké bitvy, avšak můžeme se pouze dohadovat, zda bojoval přímo na bojišti nebo bitvu pouze sledoval z relativního bezpečí. Avšak tento krvavý zážitek jistě v paměti Jiřího zůstal a lze jen usuzovat, že se právě z tohoto důvodu pozdějším válečným řešením vyhýbal a moc do bojů osobně nezasahoval, ačkoli mnozí autoři toto spíše dávají za vinu jeho otylosti.

Roku 1437 se Jiří stal členem zemského soudu, kterého bylo potřeba zejména pro rozsouzení majetkových rozepří. Po smrti krále Zikmunda Lucemburského (r. 1437, poslední z dynastie Lucemburků) dochází v Českém království k přeskupování mocenských sil, vytváření nových uskupení a především nastává střet mezi dědicem českého trůnu králem Albrechtem Habsburským¹³ a polskou stranou (princ Kazimír). Zřejmě v tomto období dochází k sblížení Jiřího s Hynce Ptáčkem z Pirkštejna¹⁴, který měl na Jiřího značný vliv, neboť po řadu let byl jeho přítelem, rádcem a snažil se mu předat vše, co sám uměl a znal. Jiří z Poděbrad se tak začíná prosazovat, objevuje se jako velitel jednoho z českých oddílů ve válce proti Albrechtovi Habsburskému a v písemnostech z r. 1439¹⁵ se o něm můžeme dočíst už jako o třetí nejváženější osobnosti strany kališnické¹⁶. Následně dochází v r. 1440 ke znovuzřízení landfrýdů, které lze označit za samosprávné instituce

¹⁰ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropán Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EfeF, 2014, str. 16-26

¹¹ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 49

¹² (asi 1380 – 1434), radikální husitský kněz, politik a vojevůdce, který se stal duchovním správcem tábořské obce a neformální hlavou husitských Čech, padl v bitvě u Lipan

¹³ (1397 – 1439), zeť císaře Zikmunda Lucemburského, uherský a římský a po slibu respektovat přijímání pod obojí také českým králem

¹⁴ (kolem 1400 – 1444), český šlechtic z rodu pánů z Lipé a z Dubé, představitel strany podobojí, byl jednou z nejvýznamnějších politických osobností období mezi ukončením husitských válek a vládou Jiřího z Poděbrad. Zastával úřad nejvyššího hofmistra Českého království a byl také nejvyšším mincmistrem

¹⁵ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 53

¹⁶ Husité sami sebe nazývali kališníky, teprve později začali používat i označení husité.

zřízené vedle zemských soudů sloužící k ochraně pořádku a zákonnosti. Jiří byl spolu s Janem Smiřickým nominován na Boleslavsko a stal se tak jedním ze dvou hejtmanů Boleslavského kraje, zatímco Hynce byl jediným hejtmanem kraje Kouřimského¹⁷. Organizace landfrýdů byla důležitá především také proto, že r. 1439 umírá král Albrecht Habsburský a nebylo nikoho, kdo by usedl na český trůn. Jeho manželka Alžběta však byla v té době již těhotná a pět měsíců po jeho smrti se narodil syn Ladislav, nazývaný vzhledem k okolnostem Pohrobek. Ten ale na scénu přichází až o mnoho let později.

Pro zachování kontinuity pouze okrajově můžeme nahlédnout do soukromého života Jiřího. Ten se r. 1440 poprvé oženil a to s Kunhutou ze Šternberka. Z jejich manželství, ač netrvalo moc dlouho, vzešlo sedm dětí a právě při posledním porodu dvojčat (dvě dcery) Kunhuta r. 1449 umírá¹⁸.

1.2 Vzestup Jiřího z Poděbrad

Nečekaným úmrtím Albrechta Habsburského započalo období bezvlády, které se však protáhlo až do r. 1453. Objevovalo se několik vhodných kandidátů, ale každý nabídku české koruny zdvořile odmítl. Chybějící ústřední aparát nahradili čeští stavové dohodami z r. 1440 formulovanými v „Listu mierném“, kterými delegovali a rozdělili moc do landfrýdů (krajů). Spolupráci landfrýdů zajišťovaly zemské sjezdy řešící celostátní problematiku, především otázku, jak opatřit zemi krále. Téhož roku se následně konala v Praze další královská volba, mezi voliči z řad urozených pánů, zemanů a měšťanů se již nacházel i Jiří z Poděbrad, který spolu s ostatními hlasoval pro bavorského vévodu Albrechta. Ten však i po několikadenním přemlouvání, jehož byl Jiří účastníkem, českou korunu také odmítl. Hledání se tedy vždy vrátilo k Ladislavu Pohrobkovi, a proto začalo zdouhavé vyjednávání s Ladislavovým poručníkem¹⁹ římským králem Fridrichem III. Habsburským²⁰, které ovšem setrvalo v bezvýsledné fázi několik let. České delegace vedené Hynce Ptáčkem přitom opakovaně navštěvovaly krále Fridricha III., snažíc se ho přesvědčit, aby převzal jménem svého svěřence Ladislava Pohrobka (jemu totiž čeští stavové přiznali v lednu

¹⁷ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 53

¹⁸ Tamtéž, str. 51

¹⁹ Ladislavova matka Alžběta r. 1442 zemřela

²⁰ (1415 – 1439), král (1440) a císař (1452) Svaté říše římské, rakouský arcivévoda (1457). Poručník nezletilého českého a uherského krále Ladislava Pohrobka. Jako poslední císař byl korunován v Římě a pro své potomky prosadil dědičnost císařského trůnu.

1444 nárok na českou korunu) dočasně zemskou správu v zemích Koruny české, avšak bezvýsledně²¹.

Navíc bylo nutné se zaměřit na domácí prostředí, ve kterém začaly eskalovat dlouholeté spory mezi východními a jižními Čechami. Východní Čechy (kraj Hradecký, Chrudimský, Čáslavský, Kouřimský i Boleslavský) v čele s Hynce Ptáčkem soustřeďovaly kališnické síly, proti kterým stála katolická moc jižních Čech, odkud ovládal politiku západních a severozápadních landfrýdů Oldřich z Rožmberka²². Změna nastává v srpnu r. 1444, kdy náhle zemřel Hynce Ptáček a kdo jiný by se více hodil na jeho místo než právě Jiří z Poděbrad. Hned v září téhož roku byl zvolen vrchním hejtmanem východočeského spolku a přešel tak do politické ofenzívy namísto Oldřicha z Rožmberka. Diplomanta v sobě Jiří opravdu nezapřel, ihned si začínal získávat spojence (především v kališnických řadách) a následně se z nich r. 1448 na sjezdu v Kutné Hoře vytvořila tzv. poděbradská jednota. Reakcí Oldřicha z Rožmberka bylo vytvoření protispolku, tzv. jednoty strakonické²³. To už však bylo pozdě, jelikož Jiří se mezitím lstivým taktickým manévrem zmocnil Prahy. Tímto krokem Jiří opět jenom potvrdil své skvělé organizační a politické vlastnosti, jelikož platí nadčasová pravda, že kdo ovládá Prahu, je pánem Čech. Počátkem září 1448 předstíral, že shromažďuje vojsko k tažení proti saskému kurfiřtovi²⁴, se kterým měl určitou dobu konflikt, místo toho ale s tímto vojskem zaútočil na samotnou Prahu, která byla zcela nepřipravená a vzdala se prakticky bez boje. Po zmocnění Prahy se Jiří prohlásil za „správce všech obcí českých příchýlných k zákonu božímu“ a také umožnil do Prahy návrat kališnickému arcibiskupovi Janu Rokycanovi, který žil léta v exilu v Hradci Králové. Jana Rokycanu můžeme označit za tvůrce a organizátora kališnické církve a jeho kroky následoval také Jiří, když do své politické činnosti zařadil kompaktáta²⁵ a zájmy kališnické církve. Osazenstvo Prahy bylo změněno – katoličtí preláti utekli, konšelé byli vyměněni a především byl zatčen a

²¹ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropán Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EFf, 2014, str. 74-75

²² (1403–1462), významný český šlechtic, po bitvě u Lipan se stal uznávaným vůdcem katolických pánů v Čechách

²³ ustanovena r. 1449 ve Strakoncích, strana českých katolíků

²⁴ říšský kníže s právem volit krále Svaté říše římské

²⁵ Basilejská kompaktáta jsou výsledky ujednání mezi basilejským koncilem a zástupci husitských Čech a Moravy, která se konala v letech 1433 až 1435 a byla potvrzena v Basileji v červenci roku 1436. Jejich nejdůležitějším bodem bylo přiznání nároku na přijímání z kalicha pro všechny příslušníky utrakvistických (kališnických) frakcí církve.

v Poděbradech uvězněn Menhart z Hradce²⁶, který byl spojencem Oldřicha z Rožmberka. Menhart byl po čase propuštěn, ale brzy nato zemřel a Jiří byl pak podezříván, že ho dal odstranit jedem²⁷.

Neustálé spory mezi poděbradskou a strakonickou jednotou měly většinou podobu drobných konfliktů. Výraznější konflikt nastal r. 1450, kdy byl zadržen důvěrný posel Oldřicha z Rožmberka. Ten měl při sobě psaní, ve kterém Rožmberk vyzval saského kurfiřta Fridricha k vojenskému zásahu do Čech. K němuž nakonec došlo, avšak Rožmberk podcenil dostatek svých vojenských jednotek a nakonec uzavřel příměří. Klid pro Jiřího nenastal ani poté, protože ho čekalo tažení proti Fridrichovi Saskému. Směrem na Míšeň²⁸ vyrazil r. 1450 s početným vojskem, které ještě posílil spojením s jednotkami Viléma mladšího Saského (bratr Fridricha). Fridrich byl v nevýhodě a již osmý den uzavřel příměří. Jejich společnému tažení neodolalo např. město Gera²⁹ a Jiří z Poděbrad tak dokázal do Čech přivést značnou kořist³⁰.

Většina obyvatel chtěla už konec vojenských tažení a tento stav odrážel nejlépe svatokateřinský sněm konaný v hlavním městě na přelomu let 1450 a 1451, který měl vymezit vztah mezi jednotou poděbradskou a strakonickou. Což samo o sobě nestačilo a tak započala i jednání s římským králem Fridrichem o vydání Ladislava Pohrobka do Čech. Fridrich vyslal do Čech na obhlídku reprezentativní poselstvo a na podzim r. 1451 schválil do funkce zemského správce Jiřího z Poděbrad, čímž ho povýšil do nejvyšší reprezentace říše, jelikož se stal jedním z členů kurfiřtského sboru³¹. Vzestup Jiřího byl stvrzen na zemském sněmu v roce 1452 na Staroměstské radnici, symbolicky konaném na svátek sv. Jiří. Tomuto sněmu byli přítomni téměř všichni členové poděbradské jednoty, také i někteří přívrženci z řad jednoty strakonické a především se účastnilo 18 královských měst. Poděbradská jednota tak měla podporu skoro v celém království, což dozajista bylo podpořeno především osobností Jiřího, který nepřestal usilovat o prospěch země. Dne 27. dubna zvolil sněm kališníků a katolíků Jiřího z Poděbrad

²⁶ (1398 – 1456), nejvyšší pražský purkrabí (1436) až do doby, kdy Prahu dobyl Jiří z Poděbrad

²⁷ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropán Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie ETEF, 2014, str. 76

²⁸ město v německé spolkové zemi Sasko, rozkládající se na Labi, 25 km severozápadně od centra Drážďan

²⁹ město v německé spolkové zemi Durynsko, během saské bratrovražedné války v roce 1450 téměř celé zničeno

³⁰ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 61-63

³¹ složen ze 7 volitelů (kurfiřtů) krále Svaté říše římské: 4 feudálové (saský, braniborský, rýnský, český král) a 3 němečtí arcibiskupi (kolínský, mohučský, trevírský)

na dva roky za „správce mocného a pravého v témž Království českém“. K výkonu funkce byla Jiřímu k dispozici jedenáctičlenná rada, složená ze čtyř pánů, pěti nižších šlechticů a dvou měšťanů. Členové panstva byli Aleš Holický ze Šternberka³², Zdeněk Konopišťský ze Šternberka³³, Zbyněk Zajíc z Házmburka a Jindřich Kruhlata z Michalovic³⁴. Jiřímu se tedy dostává do rukou moc vskutku „královská“, získává vedoucí postavení, měl právo např. obsazovat úřady, spravovat královské důchody nebo jednat jménem země. Můžeme ho proto označit za takového nekorunovaného krále Čech. Město Tábor však Jiřího odmítlo uznat, čímž byl nucen proti němu podniknout tažení a nakonec i bez boje se Tábor podřídil a do konce roku již byl Jiří uznáván v celých Čechách³⁵. V Táboře nastal konec tábořským zvykům a místní obyvatelé museli přijmout zvyklosti strany pod obojí³⁶. Cestou od Tábora Jiří obrátil své vojsko i proti Rožmberkům, obsadil jejich hlavní sídlo Hlubokou a potlačil tak i jejich vzdor. Tažením na Tábor Jiří dokazuje svou nestrannost, neprosazuje výlučně kališnictví, ale chce, aby obě víry (kališnická i katolická) fungovaly vedle sebe a jako důkaz můžeme uvést jeho druhé manželství. Vzal si r. 1450 Johanu z Rožmitálu, sestru předního představitele katolického panstva Lva z Rožmitálu³⁷, která zůstává katoličkou a s manželem-kališníkem si bez problémů rozuměla³⁸. To, že se Jiří nebál sáhnout do vlastních řad a nenechal se zaskočit, dokazuje i skutečnost, že jakmile se Jiří dozvěděl, že proti němu zřejmě něco připravuje jeho blízký spolupracovník Jan Smiřický (spolu s ním Jiří jako jeden z hejtmanů spravoval Boleslavský kraj), nechal si zemským soudem potvrdit své podezření a Jan Smiřický byl odevzdán do rukou kata³⁹.

Nastává konec poručenské vlády, nyní již císaře, Fridricha III. a Ladislav Pohrobek se konečně dostává na světlo. Sám Jiří z Poděbrad usiloval o to, aby se

³² (1380 – 1455), český šlechtic a politik, v letech 1436 – 55 nejvyšším komorníkem Českého království. Právě on a Hynce Ptáček byli první a druhá nejvýznamnější osobnost kališnické strany, po nichž následoval Jiří z Poděbrad (dle písemností z r. 1439)

³³ (asi 1420 – 1476), český šlechtic, nejvyšší hejtman, nejvyšší purkrabí (převzal funkci po zesnulém Menhartovi z Hradce) a královský diplomat

³⁴ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 64-65

³⁵ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 58

³⁶ přijímání svátosti oltářní pod obojí způsobou, tj. v podobě chleba a vína (tj. těla i krve Kristovy) všemi účastníky mše

³⁷ (asi 1425 – 1485), český šlechtic a diplomat, nejvyšší sudí a nejvyšší hofmistr Českého království. V letech 1465-1467 stál v čele poselstva podnikajícího cestu po panovnických dvorech západní Evropy s cílem narušit mezinárodní izolaci a ustavit spolek křesťanských panovníků k ochraně evropského míru.

³⁸ MACEK, Josef. *Jiří z Poděbrad: Odkazy pokrokových osobností naší minulosti*. Praha: Svobodné slovo, 1967, str. 80

³⁹ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 72

Ladislav dostal do Čech co nejdříve, aby si zde mohl zvyknout a také se naučit český jazyk. Ze začátku měl Ladislav poněkud radikální podmínku, chtěl, aby se celé Čechy vrátily ke katolické víře, v jejímž duchu byl vychováván. Naštěstí mu to jeho strýcové Oldřich Celský⁴⁰ i císař Fridrich III. rozmluvili, neboť by to znamenalo jistou válku. Nečekaně do tohoto zasáhl i papež Mikuláš V.⁴¹, který Ladislavovi doporučil, aby se v této otázce řídil radami Jiřího z Poděbrad, který jakožto zemský správce ví nejlépe, jak uspořádat poměry v Čechách⁴². Koncem dubna 1453 přijel Jiří z Poděbrad do Vídně, kde se setkává s Ladislavem, který potvrzuje jeho správcovství Českého království a to na dalších šest let. Ladislav se k Jiřímu choval velmi uctivě, jejich vztah pěkně popisuje Rudolf Urbánek, jehož slova cituje Jaroslav Čechura ve svém díle takto. „...přesto, že je dělily víra i jazyk, nastala mezi králem i Jiříkem brzy intimní důvěrnost... Jiřík, jenž měl přirozený dar lidi si získávat, jistě se přičinil, aby si mladého krále naklonil. V první době slyšíme, že Jiřík s ním spával v jednom pokoji. Jako ve Vídni i nyní zval mladý král Jiříka otcem a Jiřík opět synem...“

Po dlouhém období bez krále nastává na podzim r. 1453 očekávaná korunovace Ladislava českým králem, konaná v Praze. Jeho kralování je spjato s hospodářskou prosperitou země, ceny potravin i zboží poklesly k nebývale nízkým hladinám. Lidé nakupovali tak levně, až z toho vzniklo úsloví: „Za krále Holce⁴³ byla za groš ovce“. A dokonce ještě levnější. Staré letopisy české uvádějí, že 100 ovcí stálo jeden čas dokonce jen 1 kopu, tj. 60 grošů. O rozkvět českého státu se však nezasloužil král Ladislav, který k Čechám nikdy moc nepřilnul, ale vše bylo zásluhou Jiřího z Poděbrad. Nezkušený Ladislav pochopil Jiřího kvality, a proto raději pokračoval ve své pasivní roli. Důležitou událostí se měla stát Ladislavova svatba s francouzskou princeznou Magdalénou⁴⁴, která se měla konat v Praze. Během příprav však Ladislav s vysokými horečkami a bolestí hlavy ulehl. Jeho stav se začal rapidně zhoršovat, obvyklé zákroky doktorů (pouštění žilou, vynucené zvracení, projímadla) nepomohly a 23. listopadu 1457 byl král mrtev. Již další den byly Ladislavovy pozůstatky veřejně vystaveny, pouze však

⁴⁰ (kolem 1406 – 1456), korutanský vévoda, rakouský správce, poručník Ladislava Pohrobka

⁴¹ rodným jménem Tommaso Parentucelli (1397 – 1455), byl od roku 1447 až do své smrti papežem katolické církve

⁴² FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 59

⁴³ přezdívka od příd. Jména „holý“, tj. bezvousý

⁴⁴ známá také jako Magdaléna z Valois (1443 – 1495), dcera krále Karla VII. Když se však princezna chystala během listopadu roku 1457 na cestu, přišla zpráva o Ladislavově smrti. Magdaléna po této události zůstala na francouzském královském dvoře ještě čtyři roky, než byla provdána.

jen na jeden den. Další den hned následoval pohřeb a spekulace mohly začít. Koho jiného obviňovat z náhlé smrti krále než toho, kdo by tím nejvíce získal, což nebyl nikdo jiný než Jiří z Poděbrad. Především poté, co se stal králem, nabývala tato nařčení na síle a také nesmíme zapomínat již na dřívější nařčení ze smrti Menharta z Hradce. Podezírány však byly i další osoby, především Jiřího manželka Johana nebo arcibiskup Jan Rokycana. Pravdou ovšem je, že nikdo si nemohl být stoprocentně jistý, zda za Ladislavovou smrtí nestál opravdu Jiří. Teprve moderní metody tuto záhadu osvětlily. Roku 1985 byly ostatky Ladislava Pohrobka vyzvednuty z hrobky a pod vedením antropologa MUDr. Emanuela Vlčka důkladně prozkoumány. Vyšetřením bylo prokázáno, že Pohrobek nebyl otráven, ale podlehl nevyhlášené nemoci – zhoubné leukémii, kterou středověk ani neznal. Jméno Jiřího mohlo být tak po pěti stoletích konečně očištěno⁴⁵.

1.3 Boj o královský trůn

České království se tak ocitlo opět bez krále, ale tentokrát se o českou korunu strhl až nevídaný boj, ty tam jsou časy, kdy byla zdvořile odmítána. To vše zásluhou Jiřího z Poděbrad, který z Čech vytvořil prosperující zemi, která se stala velkým lákadlem. Jedním z uchazečů byl francouzský král Karel VII.⁴⁶, který chtěl český trůn získat pro svého syna, zřejmě jako kompenzaci za neuskutečněný sňatek jeho dcery s Ladislavem Pohrobkem. Další nárok na českou korunu vznesl císař Fridrich III., Ladislavův strýc, který argumentoval platnou dědičnou smlouvou uzavřenou mezi Lucemburky a Habsburky o vzájemném nástupnictví. Přihlásit se nezapomněli také švagři Ladislava Pohrobka. Prvním byl polský král Kazimír IV.⁴⁷, manžel Ladislavovy sestry Alžběty⁴⁸, a dalším byl říšský kurfiřt Vilém Saský⁴⁹, manžel Anny⁵⁰. Objevovali se i další kandidáti, z nichž každý měl své příznivce i odpůrce a nebáli se planých slibů a tučných úplatků. Situace

⁴⁵ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropan Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EfeF, 2014, str. 80-84

⁴⁶(1403 - 1461), vládl v letech 1422 - 1461 francouzskému království. Jeho jméno je neodmyslitelně spjato se jménem Johanky z Arku. I její zásluhou dovedl Francii k úspěšnému ukončení stoleté války.

⁴⁷(1427 – 1492), od roku 1440 litevským velkoknížetem a od roku 1447 polským králem

⁴⁸(1436 – 1505), dcera Albrechta II. Habsburského a Alžběty Lucemburské, byla polskou královnou a litevskou velkokněžnou. Je zvána matkou králů – čtyři z jejích synů se stalo králi a její dcery byly svými manželskými svazky spojeny s většinou tehdy panujících evropských dynastií.

⁴⁹ (1425 – 1482)

⁵⁰(1432 - 1462) byla provdanou lucemburskou vévodkyní a durynskou lantkraběnkou. Jako čtrnáctiletou ji provdali za vévodu Viléma III. Anna se sice zřekla Rakouska, nikoli však Čech, Moravy, Uher a dalších zemí Albrechta II. Po narození dcer Vilém Annu zapudil.

nezapomněl využít i Oldřich z Rožmberka, který viděl jako nejlepšího kandidáta svého syna Jana⁵¹. Možná právě tento návrh nastartoval myšlenku, že by se Češi měli více snažit o to, aby na trůn usedl národní panovník (posledním skutečně českým králem byl Václav III⁵²). S tím, že cizí králové nepřinesli zemi nic dobrého, souhlasil i arcibiskup Jan Rokycana a podpořil tak hledání vhodného českého kandidáta, popř. pokud by se žádný nenašel, měla království spravovat rada dvanácti zemských soudců⁵³.

Jiří z Poděbrad veškeré dění z povzdálí sledoval a zatím otevřeně nekandidoval, ale v zákulisí již podnikal veškeré kroky pro to, aby si získal co největší podporu. Bylo mu jasné, že potřebuje mít širokou základnu přívrženců, protože si sám uvědomoval své nedostatky ve formě nízkého a nemanželského původu a také nesmíme zapomínat na podezření, že otrávil krále. V tichosti tak urovnával staré spory, podplácel a také sliboval, jenže na rozdíl od ostatních byl ve funkci, která mu mnohé umožňovala, jako např. přidělování úřadů a hodností, odpouštění dluhů jménem královské komory aj. Podporu na straně katolíků se mu snažila získat manželka Johana se svým bratrem Lvem a nakonec i Jan Rokycana se přidal na stranu Jiřího, jelikož zjistil, že mírný kališník je lepší než ostatní katolíci. Dalším diplomatickým tahem Jiřího bylo propuštění Matyáše Korvína⁵⁴ z vězení, kterého tam dal vsadit Ladislav Pohrobek a kterému Jiří pomohl získat uherskou korunu. Stihl ho i zasnoubit se svou devítiletou dcerou Kateřinou⁵⁵ a Matyáš se mu za všechno bohatě odměnil. Daroval mu 16 000 zlatých, čtrnáct centů stříbra, několik set volů a mnoho sudů uherského vína, což byl velice vítaný zdroj příjmů pro kandidaturu. V únoru 1458 již Jiří z Poděbrad oficiálně prohlašuje vstup do boje o český trůn⁵⁶.

Schůze volebního sněmu započala 27. února na Staroměstské radnici v Praze. Do 2. března sněm projednával kandidatury nejvážnějších uchazečů, mezi něž patřil

⁵¹(1430 - 1472), nejmladší syn Oldřicha II. z Rožmberka a Kateřiny z Vartemberka. Společně s bratrem Joštem byl zakládajícím členem Zelenohorské jednoty.

⁵²(1289 – 1306), sedmý král český, král polský (1305–1306) a uherský (1301–1305), poslední český panovník z rodu Přemyslovců

⁵³ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 69

⁵⁴(1440 - 1490), uherský šlechtic z rodu Hunyadů, r. 1458 zvolený uherským králem, vynikající válečník. Podporoval umění a vědy, založil Academiū Istropolitanu, první univerzitu na území Uherského království.

⁵⁵(1449 - 1464), dcera českého krále Jiřího z Poděbrad a jeho první manželky Kunhuty ze Šternberka, která při jejím porodu zemřela. První manželka Matyáše Korvína a uherská královna. Tři roky po svatbě porodila Kateřina ve čtrnácti letech, první dítě, které se ale narodilo mrtvé. Ona sama zemřela o několik dní později.

⁵⁶ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 68-70

francouzský princ Karel, saský kurfiřt Vilém a především zemský správce Jiří z Poděbrad. Porada trvala poměrně dlouho, ale nakonec byl přece jen zvolen Jiří z Poděbrad a ještě téhož dne příkráčel k Jiřímu nejvyšší pražský purkrabí Zdeněk ze Šternberka, poklekl před něj a dle Josefa Fraise zvolal: „*Necht' pan správce je králem naším!*“. Jaroslav Čechura ovšem uvádí, že zvolal: „*Chceme tě míti!*“ a František Palacký dokonce: „*Živ buď, Jiří, král a pán náš milostivý!*“. Můžeme se tak jenom dohadovat, co bylo v onom důležitém momentu vyřčeno, ale buďme rádi, že se autoři shodují alespoň v osobě Zdeňka ze Šternberka.

1.4 Poslední ryze český král

Česká korunu Jiřímu nespada jen tak do klína, ale můžeme vidět, že se o ni musel opravdu poprat a vynaložit veškeré úsilí, což jistě stálo za to. Zvolení Jiřího králem znamenalo průlom v politickém uvažování střední Evropy, jelikož bez ohledu na urozený původ byla zvolena osoba, jejíž vlastnosti a schopnosti předpovídaly dobré vládnutí (to samé platí i pro volbu Matyáše Korvína).

Po dvou měsících bylo vše připraveno ke korunovaci. Českého krále měl korunovat pražský arcibiskup, jenže katolická církev Jana Rokycanu nikdy neuznala a tak byli do Čech posláni uherští biskupové Augustin z Rábu a Vincent z Vácu. Před samotnou korunovaci musel Jiří den předem složit církvi, zastoupené těmito dvěma biskupy, tajnou přísahu. V té se zavázal poslušností k příkazům papežského stolce, přísahal, že bude dbát o jednotu víry, střežit čistotu křesťanství, potlačovat kacířství a odvádět poddané od zjevných bludů⁵⁷. Tajná přísaha byla v podstatě univerzální pro všechny panovníky, ale vzhledem k tomu, že se Jiří jako král „dvojího lidu“ zavázal také k dodržování kompaktát, vznikla pro něj svízelná situace. Jiří si sice mohl přísahu vykládat po svém, ale v rukou papeže to byla mocná zbraň, kterou mohl na zdánlivě vzpurného českého vladaře použít (a jak později uvidíme, i použil).

Samotná korunovace proběhla ve svatovítské katedrále dne 7. května 1458. Jiří složil veřejnou přísahu, ve které kromě jiného přislíbil dodržování kompaktát jako základního zemského zákona, a následně byl korunován. Na domácí scéně byl Jiří právoplatně uznán a nyní zbýval úkol poněkud těžší a to získat uznání také na scéně mezinárodní. Nemohl tušit, jak obtížný úkol to nakonec bude a že ani

⁵⁷ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 74

nebude mít tolik času, aby mohl všechny své životní plány a cíle uskutečnit. Nejdříve se zaměřil na vedlejší země Koruny české. Krátce po korunovaci se Jiří vydal na Moravu, kde ho některá města odmítala, ale situace se rychle uklidnila a Jiří byl přijat se všemi poctami. Oproti tomu slezské město Vratislav se odmítlo podřídit několik let⁵⁸.

V zahraniční politice si Jiří pomáhal jak přátelskými dohodami, tak sňatkovou politikou. Dohodl se i se saskými vévody, aktivně se zapojil do urovnání územních říšských sporů, jejichž účastníkem byl i císař Fridrich III. Pro římské císaře se tak Jiří stal důležitou osobností, společně se zúčastnili i sporu v Uhrách. Jiří byl do této situace zatažen kardinálem legátem Carvajalem⁵⁹, který s ním zahájil důvěrnou korespondenci. V Uhrách došlo k mocenskému přeskupení a uherská strana chtěla vyměnit svého krále Matyáše za někoho jiného. Na pozici uherského krále Jiří navrhoval právě císaře Fridricha III., ten se však tomuto bránil. Jako ceněného spojence viděl Jiřího císař i z důvodu neustálé hrozby Turků, proti kterým by se český král s vycvičeným vojskem císaři náramně hodil. V důsledku všech těchto okolností udělil koncem r. 1459 císař Fridrich III. Jiřímu České království v léno (podle tradice) a uznal ho za českého krále⁶⁰.

Celkově si Jiří počínal velice chytře a r. 1460 již byla jeho pozice v Evropě natolik stabilní, že jeho rádci (zejm. Martin Mair⁶¹) by ho dokonce nejráději viděli na pozici císaře Svaté říše římské. Jiří se však do tohoto nejistého boje nezapojil, přece jen si včas uvědomil, že hlasy duchovních kurfiřtů a souhlas katolické církve nikdy neobdrží. Jako další spojenecké smlouvy můžeme uvést smlouvu o vzájemné pomoci a ochraně s Francií a dohodu s Polskem, ve které nabídl králi Kazimíru Jagellonskému českou korunu pro jeho syna Vladislava⁶² s přáním, aby se princ oženil s jeho dcerou Ludmilou (z královského lože se Jiřímu nenarodil žádný syn, proto se snažil zajistit budoucnost země co nejlépe)⁶³.

⁵⁸ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 75

⁵⁹(1400 - 1469), španělský kardinál a znalec kanonického práva. V květnu r. 1448 se v Praze objevil papežský legát pro Říši a Uhry, kardinál Juan Carvajal. Jeho mise netrvala ani měsíc, ale z Prahy si odvážel originál basilejských kompaktát, které se zřejmě snažil pod záminkou Jiřímu zcizit, naštěstí byl zastaven.

⁶⁰ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 99-100

⁶¹ († 1481), německý humanista a právník, který působil jako rádce a diplomat Jiřího z Poděbrad

⁶²(1456 – 1516) pocházel z Polska, původem z litevského velkoknížecího a polského královského rodu Jagellonců, byl králem českým od roku 1471 jako Vladislav II., od roku 1490 markrabětem moravským a králem uherským

⁶³ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 77-78

Období vlády Jiřího z Poděbrad mezi léty 1460 – 1462 je často označován jako vrchol jeho politické kariéry. Podařilo se mu získat uznání ve střední Evropě a díky tureckému nebezpečí, které naplno zaměstnávalo celý papežský aparát, zůstávalo České království mimo církevní dohled⁶⁴. Což však nemělo dlouhého trvání, protože reálnou existenci dvojí víry fungující v Čechách, nemohl nechat papežský stolec jen tak. V době zvolení a korunovace Jiřího z Poděbrad zastával papežský úřad Kalixt III.⁶⁵, který sice byl také rázným odpůrcem českého kališnictví, ale za hlavní úkol církve považoval boj s rozpínavou Osmanskou říší. Ten však v srpnu 1458 umírá a jeho nástupem se stává Pius II.⁶⁶, znalec českých poměrů vlastním jménem Eneas Silvio Piccolomini. Jiří zřejmě doufal, že věci se obrátí k lepšímu, vždyť papežem se stal jeho někdejší přítel. Ten, který si Jiřího vážil a na basilejském koncilu otevřeně odmítal absolutní papežskou moc. Jenže těmto prohlášením již bohužel odzvonila hrana, jelikož Pius II. se po nástupu na papežský stolec změnil a naopak se snažil moc svého úřadu ještě zvýšit. Z obdivovatele Jiřího se tak proměnil v jeho nejzarytějšího protivníka. Pius II. chtěl stejně jako jeho předchůdce vyhnat Turky z Evropy a pro to potřeboval použít všechny dostupné vojenské síly. Pro sjednocení však potřeboval nejdříve urovnat všechny existující spory a především přinutit k poslušnosti české kališníky, neboť boj s nimi zbytečně tříštil síly k tomuto úkolu potřebné. Začal požadovat podřízení se papežské autoritě a obnovení katolické jednoty v českých zemích⁶⁷. Roku 1462 dorazilo před papeže české poselstvo vedené Zdeňkem Kostkou z Postupic⁶⁸ a královým rádcem Antoniem Marinim⁶⁹, které mělo papeže požádat o potvrzení kompaktát a o jmenování Jana Rokycany pražským arcibiskupem. Papež Pius II. před českými posly Jiřího z Poděbrad uznal, prohlásil, že lid český velmi miluje krále svého⁷⁰, ale nevyhověl však ani jednomu požadavku, navíc prohlásil kompaktáta za neplatná a požadoval po českém králi, aby se jimi už neřídil a aby z Čech odstranil přijímání pod obojí. Nepřípustnost

⁶⁴ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 102

⁶⁵ (1378 – 1458), papež v letech 1455–1458., pocházel z rodu Borgia (vl. jménem Alonso Borja)

⁶⁶ (1405 – 1464), italský spisovatel, diplomat a církevní hodnostář. Zúčastnil se basilejského koncilu, tajemník vzdoropapeže Felixe V. a římského krále Fridricha III. Svůj bohatý politický i osobní život popsal ve svém nejobsáhlejší díle, nazvaném *Commentaries*.

⁶⁷ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 78-79

⁶⁸ český šlechtic; syn Viléma Kostky z Postupic. Přítel Jiřího z Poděbrad, v jehož službách plnil diplomatická poselství. 1458 – 68 nejvyšší mincmistr, 1467 – 68 nejvyšší purkrabí pražský.

⁶⁹ francouzský diplomat a ekonom, 1460 – 64 ve službách českého krále Jiřího z Poděbrad, v roce 1462 člen českého poselstva, které jednalo s papežem. 1462 – 63 hlavní tvůrce návrhu všeobecné mírové organizace. Autor titulu *Rady králi Jiřímu o zlepšení kupectví v Čechách*.

⁷⁰ URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny, Věk poděbradský* díl 3, č. 4, 1. vyd. Praha:

Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, str. 61

kompaktát papež odůvodňoval několika příčinami, jednak pro nebezpečí kacířství, pro nebezpečí při svátosti samé, pro jednotu a pokoj království, pro pokoj Čech se sousedy a pro pokoru Čech, aby se nemohly povyšovat nad křesťanství⁷¹. Asi jen těžko můžeme předpokládat, že by Jiří těmto radikálním požadavkům vyhověl. Jiří chtěl vládnout jako král „dvojího lidu“ a ne rozpoutat v Čechách válku. Na základě těchto skutečností byl v srpnu 1462 svolán zemský sněm, na kterém se Jiří nebál otevřeně kritizovat papeže Pia II. Zároveň potvrdil platnost kompaktát a dokonce přečetl sněmu část své tajné korunovační přísahy, aby dokázal, že se utrakvismu⁷² opravdu nevzdal. Svě tvrzení doložil slovy: „*Slyšeli jste, že jsme přísahali vyhladiti všeliké bludy, sekty a kacířství v království svém. Vězte s jistotou, že my nemilujeme kacířů, aniž jich brániti chceme; ale nikdy netanulo nám na mysli, že by přijímání pod obojí a kompaktáta naše měla jmína býti za kacířství...*“⁷³. V konečném proslovu dodává, že se v tomto přijímání narodil, přijímal ho jako pán, gubernátor a i jako král a měnit to nebude, i kdyby kvůli tomu měl položit korunu i život⁷⁴. To se papeži dozajista nelíbilo a tento spor vrhal i špatné světlo na pověst Jiřího z Poděbrad za hranicemi Českého království. Pro tuto chvíli papež spor dále nevyhrocoval, ale již nechával svými právníky připravit základy pro soudní při s českým králem.

Také v tomto období začínal Jiří z Poděbrad vypracovávat svůj významný projekt, o kterém bude pojednáno v samostatné kapitole. Avšak nutno uvést, že tento Jiřího pokus papeže natolik rozčílil, že 15. června 1464 vydal na Jiřího půhon. Tím mu byla stanovena povinnost se do 180 dnů dostavit do Říma před církevní soud, kde měl být souzen jako kacíř. Toho se papež ale již nedomohl, jelikož 15. srpna téhož roku zemřel. Na jeho místo nastupuje Pavel II.⁷⁵, který se rovněž stává odpůrcem Jiřího. Pro začátek dal Jiřímu šanci, že půhon zastaví, pokud zanechá donucovacích prostředků proti Vratislavským, kteří neuznávali českého krále již déle než šest let. Ani zde však nenalezl papež kladnou odpověď a tak 2. srpna 1464 obnovil půhon proti Jiřímu z Poděbrad, s tím, že pokud se opět do 180 dnů

⁷¹ PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Díl čtvrtý. Praha: L. Mazáč, 1939, str. 397

⁷² označení pro kališnictví, pochází z latinského sub utraque specie, čili pod obojí způsobou

⁷³ PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Díl čtvrtý. Praha: L. Mazáč, 1939, str. 403

⁷⁴ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 104

⁷⁵ rodným jménem Pietro Barbo (1417 – 1471), od roku 1464 až do své smrti papežem katolické církve (1464–1471)

nedostaví, bude vyloučen z církve a bude na něj uvalena klatba⁷⁶. Současně se Pavel II. také snažil tlačit na české katolíky, aby odstoupili od krále a nepodporovali nadále jeho kacírství⁷⁷.

Poměry v Českém království již začínaly být samy o sobě napjaté a tento spor s papežem a jeho vyzvání k odboji katolíky ještě více podnítil k činu. Proti Jiřímu se tak začala vytvářet silná opozice. Svě počínání stvrdila 28. listopadu 1465, kdy se na Zelené Hoře sešla skupina šestnácti opozičních šlechticů a utvořila proti českému králi spolek, tzv. zelenohorskou jednotu. V jejím čele stál Zdeněk ze Šternberka, který ještě před sedmi lety klečel před Jiřím a vzdával mu hold jako králi, jak vidíme, věrnost mu dlouho nevydržela. V této fázi byla sepsána pouze listina požadavků a závazek každého, že od těchto požadavků nikdy neustoupí. Prozatím tedy jednota čítala pouze oněch šestnáct zakládajících členů, ale bylo jisté, že se zanedlouho rozroste, především o německou katolickou šlechtu a měšťany např. v Plzni nebo Brně, a také se počítalo s účastí odpůrců ve slezské Vratislavi. Navíc se zdálo, že se Jiří snaží založit poděbradskou královskou dynastii, protože začal převádět rodový majetek na své potomky, svého druhorozeného syna Viktorina pověřoval velením královského vojska (v čemž však Viktorin nijak ne vynikal a bitvy většinou prohrával) a pověřil ho i opatrováním královských korunovačních klenotů. I když se toto mnohým nelíbilo, nepředstavovalo to však žádnou hrozbu, jelikož žádný z Jiřího čtyř synů se nenarodil z královského, ale pouze ze šlechtického lože, což představovalo obrovskou překážku⁷⁸.

Jiří z Poděbrad se začal ocitát ve velmi složité situaci, nátlak přicházel téměř ze všech stran, jak z domácího, tak ze zahraničního prostředí. Jako pomocníka využil učeného německého humanistu Řehoře z Heimburku⁷⁹, kterého pověřil kampaní mířenou do ciziny. Ta měla obsahovat myšlenku, že zasahování papežské stolice do práv světských panovníků již překračuje veškeré meze a je potřeba, aby se evropská knížata dohodla na společné obraně. Na domácí sféře Jiří nijak radikálně nezasahoval, mohl zelenohorskou jednotu potrestat, ale jako ve většině případů

⁷⁶ neboli interdikti (z lat. inter-dicere, zakázat), znamená zákaz účasti na svátostech a je to druhý nejtěžší církevní trest kanonického práva (po exkomunikaci)

⁷⁷ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 108-109

⁷⁸ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 85-86

⁷⁹ německý diplomat a politik, od roku 1430 doktor obojího práva. Byl účastníkem basilejského koncilu a jako protivník papežské kurie byl dán v letech 1460 a 1467 do klatby. Od roku 1460 byl předním zahraničněpolitickým rádcem Jiřího z Poděbrad.

pro něj válka byla krajním řešením, a tak jednotě pouze pohrozil. Bohužel válka přece jen nakonec nastala⁸⁰.

Nesmíme zapomenout na papeže Pavla II., který na Jiřího nezapomněl, ale naopak se připravoval k útoku. Ten nastal 23. prosince 1466. Papež, se slovy, že „církev přikládá sekeru ke kořeni pohoršení“, vyhlásil nad Jiřím z Poděbrad klatbu. Formálně ho sesadil z trůnu, vyhlásil zabavení jeho majetku a vyzval svět ke křížácké válce proti českým utrakvistům. Vyloučením z církve Jiří pozbyl jakéhokoliv práva na ochranu, mohl být dokonce beztrestně zabit, jelikož pachatel byl považován za prodlouženou ruku boží. Tažení proti Jiřímu dovršil papež následujícího roku v březnu, kdy za vůdce českých katolíků označil předáka zelenohorské jednoty Zdeňka ze Šternberka a pověřil ho rozpoutáním občanské války, která měla s pomocí zahraničních křížáků vymýtit české kacířství⁸¹.

Válka, jejíž trvání se vymezuje v letech 1467 – 1471, zprvu vypukla celkem mírně, král měl jasně navrch, ale zakročil pouze demonstrativně útokem na dvanáct katolických hradů, především v držení Zdeňka ze Šternberka. Zelenohorská jednota byla nucena uzavřít příměří, avšak Jiří tehdy měl tušit, že takto snadno to neskončí a tentokrát měl svoji mírumilovnost odložit stranou. Jednota začala v pauze vyhledávat spojence a nabízela jim český trůn. Nejprve se obrátila na braniborského markraběte Fridricha, ale jelikož odmítl, obrátila svou pozornost na Matyáše Korvína, který s ochotou nabídku přijal⁸². Také zde můžeme vidět, jak rychle lidé zapomínají. Vzpomeňme, jak Jiří z Poděbrad propustil Matyáše z vězení, pomohl mu na uherský trůn a dal mu svou dceru za ženu. Bohužel po její smrti Matyáš na Jiřího dobročinné skutky rychle zapomněl a stal se z něj jeho největší protivník. Válka o českou korunu tak mohla začít.

Matyáš vstoupil do konfliktu počátkem roku 1468, kdy již nemusel své síly soustřeďovat na protitureckou obranu a mohl vyrazit na západ. Před výpravou ještě stihl poslat císaři Fridrichovi dvanáctitisícovou armádu na pomoc proti českým vojskům vedeným opět Viktorinem. Ve vojenských zkušenostech byl Jiří oproti Matyášovi značně v nevýhodě a situaci ještě zhoršil neustálým pověřováním svého syna Viktorina do velení, který byl v tomto ohledu zcela

⁸⁰ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropan Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EfEf, 2014, str. 108-110

⁸¹ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 90

⁸² HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropan Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EfEf, 2014, str. 110

zjevně neschopný. Matyáš tedy vyrazil se svou početnou armádou k moravským hranicím a povzbudil tím do boje všechny Jiřího odpůrce. Zelenohorská jednota porušila příměří a začala útočit na královská a kališnická sídla. Pozadu nezůstávali ani Slezané, které začali napadat (v čele s Vratislaví) poděbradské statky ve Slezsku. Dále se začali zapojovat Lužičané a nelze zapomenout na staré nepřátele Jiřího, na Rožmberky. Jak vidíme, Jiří měl plné ruce práce. Sice měl k dispozici početné a zkušené vojsko, ale na tolika frontách najednou však jeho převaha nic neznamenala. Hlavní část armády poslal na jižní Moravu, aby zde blokovala uherský vstup do vnitrozemí a následně Jiří vyslal i oddíl k Třebíči, který zde měl chránit obchodní cestu mezi Moravou a Čechami. Avšak i v tomto případě svěřil velení synu Viktorinovi, který podcenil nepřítele a na pomoc mu musel přijít jeho bratr Jindřich, který ho vysvobodil jen za cenu těžkých ztrát. Po Viktorinově selhání u Třebíče pak padl hrad Polná, který měl tuto důležitou obchodní cestu střežit. Jiří se nacházel v opravdu svízelné situaci, v boji se vůbec nedařilo, zaznamenával samé neúspěchy, kromě dobytí hlavního sídla (Konopiště) hejtmana zelenohorské jednoty Zdeňka ze Šternberka⁸³.

Matyáš byl opravdu mnohem zdatnějším a úspěšnějším válečníkem než Jiří. V únoru 1469 dobyl nejsilnější moravskou pevnost Špilberk a překvapil, když se zde na zimu neschoval, ale naopak vyrazil z Brna proti Kutné Hoře. Jiří se o jeho postupu naštěstí dozvěděl a nic netušící Matyáš, který se těšil na dobytí města nepřipraveného k obraně, náhle čelil mohutné vozové hradbě skrývající několik tisíc ozbrojenců. Matyáši nezbývalo než se dát na ústup, ale nakonec byl u Vilémova stejně obklíčen. Jiří se v tomto postavil do čela vojsk, což u něj nebylo moc vídaným jevem, jelikož vzhledem k jeho otylosti se málokdy objevoval na bojišti (navíc již začínal trpět otoky nohou). I toto svědčí o tom, že Jiří přikládal nadcházející střetnutí velký význam. Matyáš byl obklíčen a Jiřímu se tak naskytla jedinečná příležitost. Jediným činem mohl svou zemi zachránit, vrátit ji na politické výsluní a zajistit mír⁸⁴. Co k tomu dodat, Jiří měl všechno připravené na zlatém podnose, ale bohužel historie se opakuje a Jiřího milosrdenství se tak opět stává kamenem úrazu. Již tolikrát si tím způsobil více škody než užitku, ale bohužel se nepoučil. Místo povelu k útoku vojsko zastavuje a souhlasí s žádostí o vyjednávání. Jiří se s Matyášem sešel 27. února 1469 v chalupě v Ouhrově, kde mezi nimi došlo k několikahodinovému rozhovoru. Z tohoto jednání nebyl

⁸³ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 98-101

⁸⁴ Tamtéž, str. 102 -103

pořízen žádný zápis a tak se můžeme pouze dohadovat, o čem spolu mluvili. Jak uvádí František Palacký: „šli do jedné velmi špatné jistebky, v ty časy spálené, a tam jsou sami mezi sebou rokovali; a co jsou rokovali, žádný jest nevěděl“⁸⁵.

Mnozí autoři však uvádí, že zrekonstruovat jejich rozhovor není tak těžké a lze snadno usoudit, o čem spolu hovořili. Jiří měl Matyášovi přislíbit podporu při cestě za císařskou korunou, což jistě neznamenalo málo, jelikož český král byl stále členem sboru kurfiřtů. Matyáš měl pak na oplátku souhlasit s rolí prostředníka při případných jednáních Jiřího s papežskou kurií. Stvrdili to uzavřením příměří, dohodli se na dalším kole vzájemných rozhovorů, Matyáš byl následně propuštěn a Jiří ho nechal i s armádou beze škody odejít. Další jednání obou panovníků začalo 7. dubna 1469 nedaleko Olomouce. Tomuto jednání již byli přítomni legáti kurie a také zástupci jednoty zelenohorské v čele se Zdeňkem Šternberka. Jednání se ovšem zajisté nevyvíjelo podle Jiřího představ, sice bylo prodlouženo příměří, ale zároveň byla za jeho zády všemi přítomnými Matyášovi nabídnuta česká královská koruna. Vše bylo dovršeno 3. května 1469 v olomouckém biskupském kostele, kdy se Matyáš nechal představiteli zelenohorské jednoty (volebního ceremonálu se ujal Zdeněk ze Šternberka) zvolit za českého krále. Co na tom, že volba by protiprávní a zemským sněmem neuznaná, papež Pavel II. volbu rychle uznal a Matyáš pak neoprávněně používal titul českého krále. Politický poradce Jiřího Řehoř z Heimburka k této situaci dodal: „*Víra a přísaha jsou žertem, věrnost a čest asi tolik jako přátel dobré jitro.*“⁸⁶ Jiný jeho komentář uvádí Josef Macek: „*Král náš uvěřil byl králi uherskému proti radě a vůli všech svých věrných. Nyní vidí, že oklamal se sám. Nepoznal jsem jakživi muže veliké chrabrosti, jenž by raději chtěl mír. Avšak nyní poučil se, že si ho válkou, nikoliv dobrotou a trpělivostí musí dobývat.*“⁸⁷

Jak vidíme, dohodnuté příměří tímto ztrácelo na významu, spory se opět vyhrotily a válka mohla začít nanovo. Po cestě míru se tak Jiří opět nikam nedostal a byl zrazen proradností Matyáše. Dva králové v Čechách, toť situace opravdu problematická, především v otázce fungování správy země a začínalo být i nepřehledné, kdo na čí straně stojí. Situace se navíc zkomplikovala pražským

⁸⁵ PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Díl čtvrtý. Praha: L. Mazáč, 1939, str. 564

⁸⁶ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropan Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EFeF, 2014, str. 114

⁸⁷ MACEK, Josef. *Jiří z Poděbrad: Odkazy pokrokových osobností naší minulosti*. Praha: Svobodné slovo, 1967, str. 207

sněmem, na kterém byla schválena oprava mince a především návrh Jiřího z Poděbrad, aby po něm na český trůn nastoupil princ Vladislav, syn polského krále Kazimíra Jagellonského. Ovšem s podmínkou, že si za ženu vezme jeho dceru Ludmilu (což se pak nestalo). Z tohoto jasně vyplývá, že Jiří Matyášovo kralování nikdy neuznal a ani s ním nepočítal do budoucna, čemuž se nemůžeme moc divit. A také tímto musel Jiří již definitivně opustit myšlenku, že by některý z jeho synů mohl usednout na český trůn. Konflikt Jiřího s Matyášem, kdysi tchána se zetěm, zůstával stále nerozhodnut a nezbývalo nic jiného než další vojenské střetnutí. Docházelo k několika k bitvám, Matyáš pustošil opět především Moravu, ale žádná z bitev dosud nebyla rozhodující, což začínalo být pro obě strany vyčerpávající, zejm. finančně. Jiří se snažil Matyáše několikrát vyprovokovat ke konečné bitvě, ale Matyáš se silnému českému vojsku vyhýbal. Došlo i k vzájemnému jednání, které se uskutečnilo na přelomu r. 1470 a 1471 na hradě Polná poblíž česko-moravského pomezí. Zástupci Jiřího zde předali Matyášovým diplomatům návrh spočívající v mírovém narovnání tohoto konfliktu. Měl mít celkem osm bodů, ale jeho obsah se bohužel nezachoval. Můžeme pouze spekulovat, co v návrhu stálo, ale k jeho uskutečnění stejně nedošlo, jelikož přijetí dohody zmařil polský král⁸⁸.

V srpnu 1470 vtrhl Jiří do Slezska, kde chtěl zkrotit Matyášovy spojence. Jeho nepřítomnosti okamžitě využil Matyáš, pronikl do Čech a chtěl se dostat co nejrychleji k Praze. Jakmile se o uherském výpadu Jiří dozvěděl, chtěl se okamžitě vrátit, ale bohužel mu v tom zabránila příroda, jelikož rozvodněné řeky Odra a Morava nebylo možné přebrodit. Naštěstí mu v tento kritický moment vypomohla sama královna Johana, která zmobilizovala veškeré síly, postavila se jim do čela a odrazila tak Matyášův útok. Jiří již měl vítězství skoro na dosah, potřeboval pouze trochu času. Ten mu však dopřán nebyl. Už delší dobu ho trápily zdravotní problémy, k jeho nadměrné tloušťce se připojila vodnatost projevující se otoky na nohou. Pohyb mu dělal značné potíže, a proto řídil stát raději od stolu. Během války s Matyášem však často velel vojskům, což jeho stav jenom zhoršovalo. Po Novém roce 1471 začaly otoky nohou postupovat vzhůru a zachvátily i trup, takže musel být přenášen. V únoru se ještě dočkal svatby syna Hynka s Kateřinou Saskou⁸⁹. Nemoc však začala postupovat stále rychleji, Jiří do poslední chvíle vyřizoval státní záležitosti, mozek a ruce mu stále fungovaly. Až

⁸⁸ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, str. 119-121

⁸⁹ (1453–1534), manželka Hynka z Poděbrad, dcera saského a lucemburského vévody Viléma III.

do 22. března 1471, kdy Jiří vydechl naposled⁹⁰. Odešel od nedokončeného díla a jeho sen o národním království, v němž by žili lidé dvojí víry, se rozplynul.

Jeho ostatky byly uloženy v katedrále sv. Víta na Pražském hradě po boku Ladislava Pohrobka. Jeho srdce však bylo údajně vloženo do stříbrné schránky a pochováno do hrobu arcibiskupa Jana Rokycany v Týnském chrámu, který zemřel přesně o měsíc dříve. Jestli to byla pravda, se již nedozvíme, jelikož Rokycanův hrob katolíci po bitvě na Bílé hoře zničili⁹¹.

⁹⁰ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropan Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EfEf, 2014, str. 116

⁹¹ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 119

2 Jiří z Poděbrad a Cheb

V této kapitole se zaměřím na vztah Jiřího z Poděbrad k Chebu, jelikož Jiří Cheb často navštěvoval a konala se zde i některá důležitá jednání. Ráda bych zde přiblížila jednotlivé události především z toho důvodu, že pocházím právě z Chebu a osoba Jiřího z Poděbrad je s ním historicky významně spjatá.

Cheb můžeme označit za jedno z geograficky významných měst, jelikož svou polohou téměř na německých hranicích střídavě patřilo k Čechám anebo k Německu a čeští králové si Cheb chtěli vždy zajistit. Titul města získal Cheb již v roce 1179. Jeho vývoj byl velice příznivý a v husitském období je Cheb již vyspělým a kvetoucím středověkým městem. Do r. 1430 se Cheb aktivně zapojoval do protihusitských akcí, jak vojensky, tak i politicky a hospodářsky. Tento postoj je dán katolickým působením z říšského prostředí, se kterým byl Cheb nepochybně spjat. Dlouhá léta válek ale město vysilovala a Chebští toužili po klidových poměrech, které by byly příznivé pro obchod a rozvoj řemesel, na jejichž prosperitě byl Cheb založen. Vládcové Chebska tak ochotně poskytli své město k mírovým jednáním. Dochází k jednáním mezi králem Zikmundem⁹² a husitskými vyslanci. Roku 1432 zde byla přijata dohoda nazývaná „Soudce chebský“, která ve svých důsledcích vedla ke kompaktátům a k ukončení husitských válek. Za svůj postoj pak byl Cheb odměněn řadou privilegií, dosáhl značné míry autonomie a dovršil tvorbu městského státu. Po bitvě u Lipan (1434) začal Cheb inklinovat k zahraničí, snažil se mezi všemi manévrovat, ale po dobytí Prahy Jiřím z Poděbrad (1448) začal stále více směřovat k Čechám. Především proto, že poděbradské Čechy začaly sílit a postupně se stávaly nejmocnější silou střední Evropy⁹³.

Užší kontakty s Jiřím z Poděbrad začal Cheb navazovat roku 1452, kdy byl zvolen zemským správcem a Chebští jej v úřadu ihned uznali, a již následující rok mezi nimi byl navázán diplomatický kontakt. Dobré styky byly ovlivněny také přítomností několika Chebanů v okolí Jiřího, nejdůležitějším byl jeho sekretář Jošt z Einsiedlu působící u Jiřího do r. 1454. Po volbě Jiřího z Poděbrad králem (1458)

⁹²(1368 – 1437), syn Karla IV. a jeho čtvrté manželky Alžběty Pomořanské, braniborský markrabě (1373), uherský král (1387), římský král (zvolen roku 1410 a znovu 1411), slezský vévoda a lužický markrabě (od 1419), moravský markrabě (1419-1423), český král (korunován 28. července 1420) a římský císař (1433)

⁹³ KUBŮ, František. *Chebský městský stát: počátky a vrcholné období do počátku 16. století*. Vyd. 1. České Budějovice: Veduta, 2006, str. 57-62

se příznivý vztah Chebu k Čechům ještě vystupňoval a chebské poselstvo bylo jedno z prvních, které vzdávalo českému králi hold. Jiří se městu odvděčil listinou z 1. prosince 1458, v níž byla potvrzena všechna předešlá městská privilegia. Přátelské spojení bylo výhodné pro obě strany, Cheb získal ochránce, jenž plně respektoval autonomii města, a Jiří zase strategicky výhodnou bránu do Říše. Veškeré činy směřující k Říši procházely přes Cheb, ať šlo o mezinárodní uznání Jiřího vlády nebo o snahu získat římskou korunu⁹⁴.

O dobrých vztazích svědčí návštěvy českého krále. Poprvé Cheb uvítal Jiřího na chebském sněmu r. 1459, kde došlo k urovnání vztahů k Wettinům a Hohenzollernům. Jiří dorazil do Chebu 7. dubna v čele impozantní družiny s téměř tisícovým doprovodem a stovkou vozů, doprovázen synem Viktorinem a předními českými pány⁹⁵. Toto česko-saské sblížení bylo stvrzeno svatebními smlouvami potomků Jiřího s potomky saských knížat. Po ukončení jednání přijíždí Jiří i s manželkou Johanou do Chebu znovu, a to ještě téhož roku v listopadu, aby zde byly oslaveny smluvené svatby. 10. listopadu požehnal arcibiskup magdeburský sňatku desetileté Zdeny, Jiřího dcery, s šestnáctiletým vévodou Albrechtem, synem Fridricha Saského. Současně byla šestiletá dcera knížete Viléma Kateřina zasnoubena se synem Jiřího Hynkem. Jejich svatba byla uskutečněna až r. 1471⁹⁶, již se Jiří zúčastnil ještě těsně před svou smrtí. Město Cheb se na návštěvu krále a na nadcházející svatbu náležitě připravoval, nechal opravit mnoho staveb, byly smloueny turnaje, vybudována krytá tančírna, kostel byl vyzdoben malbami oslavující poděbradsko-wettinské sňatky a mnoho dalších. Musíme vzít v úvahu, že chebského obyvatelstvo činilo v tu dobu zhruba 10 000 a počet svatebních hostů tak dosahoval zhruba dvou třetin městské populace. Je tedy nutno vyzdvihnout organizační schopnosti města, především chebské rady a jejich úředníků. Tato snaha také byla náležitě oceněna královou přízní a zvládnutí organizace oslav také potvrdilo bezkonkurenční postavení Chebu v diplomatické sféře na západní hranici⁹⁷.

Město Cheb navštívil Jiří z Poděbrad ještě v roce 1461, kdy se zde sešel se zhruba dvaceti říšskými knížaty a biskupy, což byla v té době nevídaná koncentrace

⁹⁴ KUBŮ, František. *Chebský městský stát: počátky a vrcholné období do počátku 16. století*. Vyd. 1. České Budějovice: Veduta, 2006, str. 63

⁹⁵ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ CHEBSKÉHO MUZEA V CHEBU. *Cheb 1322-1972*. Jubilejní sborník. Cheb: Městský národní výbor, 1972, str. 35

⁹⁶ Tamtéž, str. 36

⁹⁷ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*. Díl IV., Teil IV. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2004, str. 42

německé feudální elity na území Čech. Byla zde řešena otázka vybírání desátku na válku s Turky a otázka nejvyššího velitele císařských vojsk, na nějž byl mnohými navrhován právě český král. Jiří však toto odmítal s tím, že nejprve musí vyřešit poměry ve svém království. Některé prameny uvádí, že zde měla být i řešena možná aspirace Jiřího na římskou korunu. Měl se zde do Jiřího služeb přihlásit Martin Mair, který navrhl králi, aby se ucházel o římskou korunu⁹⁸. Od tohoto nápadu však Jiří v Chebu nadobro upustil. Uvádí se také, že pozdější úsilí Jiřího z Poděbrad o uzavření mírové smlouvy se opíralo právě o dohody uzavřené na jednáních v Chebu⁹⁹.

Naposledy navštívil Jiří Cheb v únoru 1467 a celkem to byla jeho čtvrtá návštěva. Konala se zde tajná svatba Jiřího syna Jindřicha s Uršulou, dcerou braniborského markraběte Albrechta. Tito dva byli již od r. 1460 zasnoubeni, ale po sporech Jiřího s papežem došlo k tomu, že právě papež trval na tom, aby byl tento svazek se synem kacířského krále zrušen, ale markrabě dohodu dodržel a právě proto bylo nutné to provést tajně. Při této návštěvě Jiří bydlel jako poslední panovník na Chebském hradě. Poté již všichni panovníci, kteří Cheb navštívili, bydleli v domech předních měšťanů¹⁰⁰.

V dalších letech se začínají vyhrocovat vztahy Jiřího s papežskou kurií a pozice chebské rady na jaře válečného roku 1470 nebyla vůbec záviděníhodná. 24. dubna vypršel termín pozastavení odpovědného listu (uloženého v Řezně) a došlo k naléhání, aby vešlo v platnost vyhlášení války a Chebští tak (společně s Bohuslavem ze Švamberka) vytáhli do boje proti králi Jiřímu. Cheb se však do války proti Jiřímu zapojit nechtěl, vše protahoval a doufal, že dojde k rychlému ukončení války. To se bohužel nestalo a následně do Chebu dorazil rozkaz komisaře legáta¹⁰¹ Rovarella¹⁰² pro plzeňský kraj, aby městská rada pod sankcí interdiktu vypověděla neprodleně válku Jiřímu z Poděbrad. Cheb toto nařízení odmítl s tím, že Chebsko nepatří k plzeňskému kraji a legátův komisař tak nemá

⁹⁸ MACEK, Josef. *Jiří z Poděbrad: Odkazy pokrokových osobností naší minulosti*. Praha: Svobodné slovo, 1967, str. 130

⁹⁹ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ CHEBSKÉHO MUZEA V CHEBU. *Cheb 1322-1972*. Jubilejní sborník. Cheb: Městský národní výbor, 1972, str. 37

¹⁰⁰ Tamtéž

¹⁰¹ Papežský legát je vyslancem a reprezentantem papeže s církevním či diplomatickým posláním, jenž je zmocněn, aby v papežově jménu jednal jako jeho osobní reprezentant.

¹⁰² papežský legát

oprávnění mu něco nařizovat¹⁰³. Cheb je opět vystavován nátlaku Říma, ale stále nechce českého krále opustit. Vyvrcholením je vyhlášení interdiktů nad Chebem r. 1469. Chebští svůj postoj ale stále nemění, setrvávají při králi a snaží se jednáními odvrátit důsledky klatby. I když Cheb nakonec tlaku papežské kurie podléhá a je nucen těsně před smrtí Jiřího v r. 1471 ho opustit, snaží se Cheb si zachovat i nadále neutralitu s tím, že stále přísluší k české koruně¹⁰⁴. Období vztahu města a krále Jiřího z Poděbrad můžeme zařadit bezesporu k nejpříkladnějším kapitolám dějin Chebu, neboť obě strany dokázaly překonat jak politické, náboženské, tak i národnostní hradby a vybudovaly přátelské a stabilní styky.

Osobnost krále Jiřího z Poděbrad a jeho vztah k Chebu je velice hezky popsán ve sborníku: *„Zemřel král, který dokázal zachránit dlouhými válkami zničenou zemi před chtivostí sousedů a národ od utonutí v hrozícím německém přívalu. Král nesmírného rozhledu, válečník z donucení, z přesvědčení hlasatel míru. Král, který patří stejně k historii Chebu jako Cheb do dějin jeho vlády.“*¹⁰⁵

¹⁰³ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*. Díl IV., Teil IV. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2004, str. 140

¹⁰⁴ BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, str. 17

¹⁰⁵ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ CHEBSKÉHO MUZEA V CHEBU. *Cheb 1322-1972*. Jubilejní sborník. Cheb: Městský národní výbor, 1972, str. 37

3 Mírový projekt Jiřího z Poděbrad

Pouze okrajově bylo v předchozích kapitolách zmíněno úsilí Jiřího z Poděbrad o vytvoření mírové organizace. Nyní se tuto problematiku zaměříme podrobněji a naplno tak uvidíme, jakou neobyčejně pokrokovou myšlenkou Jiří z Poděbrad vytvořil a jak předběhl svou dobu. Bohužel tohoto uznání se mu dostalo až téměř o pětset let později. Za prvního „nástupce“ mírového projektu Jiřího z Poděbrad lze označit Společnost národů, v jejímž paktu nalezneme několik shodných rysů. Tato Společnost, založená roku 1919, však nedokázala dostat svému cíli. Nedokázala zajistit mír a bezpečí a k válečnému konfliktu nakonec došlo ve formě druhé světové války. Z tohoto důvodu byla r. 1946 formálně rozpuštěna. Další organizací, která se chopila myšlenky Jiřího z Poděbrad, byla Organizace spojených národů (OSN). Zde můžeme konstatovat, že se dílo podařilo. Organizace funguje dodnes a zahrnuje v sobě vše podstatné z mírového projektu Jiřího z Poděbrad. Ale nejen OSN ale také např. Evropská Unie kráčí ve stopách krále Jiřího. Podrobnější analýze bude věnován prostor v dalších kapitolách, ale nejdříve popořadě.

Jako první je nutné charakterizovat mírový projekt Jiřího, uvést důvody jeho vzniku a nastínit, jak měla zamýšlená organizace vypadat. Aby mohl být porovnán se soudobými organizacemi, je potřeba nejprve detailně rozebrat projekt samotný. Této problematice bude věnována následující kapitola.

3.1 Historické pozadí

Otázku, jak zabezpečit světový mír, slyšíme poměrně často, není proto nijak zvláštní, že je často vyvíjeno úsilí tuto otázku vyřešit. Ani v historii tomu nebylo jinak, historická věda zaznamenala několik projektů a plánů směřující k vyloučení válek. Většina z nich však byla pouhou kuriozitou či utopií a uskutečněny byly až ve 20. století. Prvním z těchto návrhů, který byl oficiálně podán a projednáván, je právě projekt všeobecné mírové organizace krále Jiřího z Poděbrad a je potřeba alespoň nastínit dobu, ze které vzešel.

Nacházíme se v polovině 15. století, kdy má lidstvo za sebou již první boje, především boj o lepší křesťanství, o nápravu církve, o rozbití systému středověkých autorit a v případě českého husitství jde o boj proti samému feudálnímu společenskému řádu, v jehož čele stojí dosavadní církev a tvoří jeho

hlavní opěrný bod. Začíná také narůstat počet těch, kteří v křesťanském uspořádání společnosti vidí závažné nedostatky, které zabrzdí rozvoj společnosti. O úpadku křesťanství kolují nejrůznější zvěsti a objevují se snahy najít vhodné řešení. Také tlak islámu od jihovýchodu a vyvrácení východního císařství Turky podporují názor, že koncepce všekřesťanského společenství jako teokratické monarchie je nereálné a neposkytuje ochranu zvenčí ani zevnitř. Důsledkem všeho bylo vyústění ve formě kritiky a revolučních hnutí, která v různých zemích probíhala různě¹⁰⁶. Situace v Čechách tak byla pro vznik mírového projektu více než příznivá.

3.2 Vznik mírového projektu

Doposud byl mírový projekt Jiřího z Poděbrad charakterizován pouze okrajově, jelikož mu bude náležitý prostor věnován v této části. Hlavním důvodem vzniku tohoto projektu je bezesporu turecké nebezpečí, které již dříve zapříčinilo vznik několika projektů. Francouzský učenec Antonio Marini také předložil návrh protiturecké aliance křesťanských států, v jejímž čele by ale stál císař a papež. Jeho návrh podobně jako dřívější koncept Pierra Duboise¹⁰⁷ má jistou spojitost s návrhem Jiřího z Poděbrad. Ačkoli byla motivace Mariniho i Jiřího stejná, tedy zabránit tureckému nebezpečí, Jiřího návrh však nepočítal s císařem a ani s papežem, což se církvi samozřejmě nelíbilo. Naopak podle Jiřího měl v čele stát francouzský král. Ovšem z této původní myšlenky protiturecké aliance vzniklo nakonec něco mnohem rozsáhlejšího a to projekt mezinárodní mírové organizace obsažený ve spise „Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu“¹⁰⁸, jehož vznik je datován do června r. 1463.

Je tedy zřejmé, že tento projekt nevznikl najednou, naopak byly zapotřebí zdlouhavé přípravy. Myšlenka nového společenství se tak utvářela na pražském dvoře v letech 1461 – 1463. Tento vývoj můžeme rozdělit na dvě etapy. První etapa spočívala především ve spojení branných sil všeho křesťanstva (popř. hlavních zemí) pod vedením českého krále. Toto spojení pak mělo zasadit

¹⁰⁶ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 10

¹⁰⁷ (1250 – 1321), francouzský právník a myslitel, dvorní poradce krále Filipa IV. Byl autorem politického pamfletu *De recuperatione terrae sanctae* z roku 1306, ve kterém vypracoval myšlenku společenství křesťanských států, které se měly spojit za účelem udržení trvalého míru

¹⁰⁸ SCHELLE, Karel, VESELÁ, Renata. *Böhmische Länder und die Integrationsbemühungen in Europa* [online]. Mnichov: GRIN Verlag, 2010, str. 31

rozhodující útok tureckým silám, znovudobýt Cařihrad a také vytvořit jakýsi mezinárodní soudní dvůr, který by zamezoval sporům mezi těmito účastníky. Iniciátorem a propagátorem tohoto plánu byl již dříve zmiňovaný Antonio Marini z Grenoble. Tento podnikavý a velice nadaný Francouz se dostává do služeb krále Jiřího a získává si u něj významné postavení. Působí jako znalec otázek hospodářských, komerčních i mezinárodních, a byl to právě Marini, kdo Jiřímu navrhl finanční reformu a radil mu i v jiných otázkách. Kdy přesně se Marini ocitl ve službách Jiřího, není známo, ale víme, že se Marini velice rychle naučil česky, aby mohl s králem komunikovat a dokonce mu pak i podávat psaní v češtině. Jiří si takto učenlivých a inteligentních lidí velmi vážil a obracel se na něj s nejrůznějšími otázkami. Prameny uvádí, že Jiří Marinimu uložil, aby mu písemně odpověděl na sedm otázek týkajících se prosperity a bezpečnosti království. Jedna z otázek se týkala právě křesťanské aliance. Jiří se ptal, jakým způsobem by bylo možné uvést všechny křesťanské krále a knížata ke všeobecné smlouvě, tak aby měli mezi sebou pokoj, ale aby se zavázali k zachování moci papeže i císaře a také aby bránili křesťanství proti Turkům¹⁰⁹. I z této otázky je patrné, že původní myšlenky Jiřího směřovaly také pouze ke křesťanské alianci, která by měla bojovat proti Turkům. Tuto ideu však, jak již víme, rozšířil Jiří až na mezinárodní mírovou organizaci, která by bránila křesťanský svět nejen proti Turkům, ale proti jakémukoliv nebezpečí a válkám, které by měly nastat.

Druhá etapa ovlivněná změnou situací z let 1462 – 1463 již rozvíjí původní Mariniho plán v projekt daleko rozsáhlejší a historicky důležitější. Osobnost Jiřího vystupuje do popředí a zapojuje se do vzniku projektu obecné mírové organizace, která dostává písemnou podobu oficiálního diplomatického instrumentu, po právní stránce již propracovanějšího. Jako první doklad o dokončení projektu r. 1463 slouží zapsání jeho textu do registru polské královské kanceláře¹¹⁰. Díky tomuto textu tak mohl být přesněji určen obsah projektu a znamenal také důležitý příspěvek k rekonstrukci diplomatických jednání o projektu a také k dějinám koncepce světové mírové organizace vůbec.

Výsledkem každé etapy byl zcela rozdílný projekt, a právě proto převažují názory, že návrh mírové organizace doložený r. 1463 není s návrhy Mariniho z let 1461 –

¹⁰⁹ PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Díl čtvrtý. Praha: L. Mazáč, 1939, str. 346

¹¹⁰ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 31-32

1462 vůbec totožný. Dalším důkazem je, že Marini o svém plánu všekřesťanského tažení proti Turkům plně informoval papeže (ten měl také stát v čele), avšak návrhy Jiřího byly zcela jiného politického zaměření a byly před papežem z dobrých důvodů náležitě utajovány. Můžeme jasně vidět, že Mariniho koncepce byla v mnoha ohledech skromnější. Jeho protiturecká liga hlavních evropských mocností nijak nevybočovala ze středověké koncepce univerzální křesťanské monarchie v čele s císařem a papežem. I ve svém obsáhlém memorandu z r. 1462, ve kterém analyzoval současný nepříznivý stav křesťanského světa a podal návrhy na zlepšení, Marini stále zdůrazňuje nezbytnost papežské a císařské autority a stěžuje si, že je lid náležitě nectí. Jako řešení zde Marini doporučuje alianci králů Francie, Čech, Polska a Uher, jejímž úkolem by bylo soustředit síly na boj proti Turkům. Výslovně však uvádí, aby byly tyto akce včas ohlašovány papeži a císaři, aby se tak obnovila jejich autorita. Po organizační stránce se v memorandu objevuje jen myšlenka rozhodčího mezinárodního soudu. Jak vidíme je zde mnoho odlišností od projektu z r. 1463 – 1464, především politická orientace je zcela jiná. Nabízí se tedy otázka, jak je možné, že za spoluautora mírového projektu je označován právě A. Marini. Ovšem v tom, co mírový projekt následně obsahoval, nalezneme mnohé, co činí nanejvýš pravděpodobným, že při vypracování finální fáze projektu byl Marini osobně zúčastněn. Především bylo použito právě jeho memoranda k vytvoření preambule k definitivnímu projektu¹¹¹.

Z tohoto můžeme vyvodit, že král Jiří měl na vytvoření mírového projektu velký podíl a můžeme předpokládat, že se jednání o projektu osobně účastnil. Finální text mírového projektu je však v latině, aby mu porozuměli všichni panovníci, ale je známo, že Jiří latinsky moc neuměl. To znamená, že svým učencům vše sděloval v jazyce českém a naopak vše co učenci zformulovali latinsky, museli pro krále přeložit zase do češtiny.

Jak již bylo zmíněno, že k vytvoření mírového projektu vedly také události z let 1462, bylo tím myšleno především zrušení kompaktát papežem. Zřejmě právě tento papežův zásah donutil Jiřího pomýšlet na jinou koncepci přesahující zcela Mariniho dosavadní návrh. Začal tak pražském dvoře vznikat projekt, jenž měl nahradit dosavadní středověké ideje univerzální křesťanské monarchie koncepcí uskutečněnou až ve 20. století, která spočívala v dobrovolné organizaci

¹¹¹ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 33-34

nezávislých států. Jejich cílem pak mělo být vyloučení válek a ozbrojených konfliktů, postavení jakékoliv agrese mimo zákon a snaha trvale udržovat světový mír. Ke vzniku této nové koncepce jistě přispělo i to, že papež začal po dovolání kompaktát sám organizovat protitureckou akci. Český král tak musel přijít s něčím novým, aby mohl pokračovat v boji s papežskou mocí, a proto nahradit protiturecký plán ideou univerzální mírové organizace, u které doufal, že bude kladně přijata. V souladu s tímto projektem byla i dílčí akce reformy římskoněmecké říše, která se rozvíjela současně s osobou krále Jiřího, a významnou roli v této akci hrál Martin Mair. Právě tento fakt podporuje domněnku, že se i tento německý diplomat podílel na práci na projektu mírové organizace. Zajímavé je, že na neděli 26. února 1464, která je v mírovém projektu předvídána jako ustanovující sjezd mírové organizace v Basileji, měl být podle plánu říšské reformy svolán také říšský sněm do Chebu¹¹².

Následná diplomatická jednání můžeme také rozdělit do dvou fází, které korespondují s fázemi vytváření. Jednání probíhala v letech 1461 – 1464 pod vedením A. Mariniho. První fáze spočívala ve zjišťování možnosti realizace protiturecké aliance, která měla být vytvořena na sjezdu evropských panovníků a neměla nijak zasahovat do postavení císaře ani papeže. Navíc měla být aliance podpořena zřízením mezinárodního rozhodčího soudu (tzv. parlamentu), jeho podrobnější organizace však chyběla. V druhé fázi, začínající nejspíše na podzim 1462, nastává změna priorit. Jak se měnily návrhy, tak i diplomatická jednání opouští návrh protiturecké aliance a hlavním cílem se stává zajištění světového míru. Mariniho a Duboisův rozhodčí soud se v tomto stadiu stává jedním z komponent nového mezinárodního organismu. Dosavadní křesťanský systém v čele s papežem a císařem je definitivně opuštěn a na jeho místo nastupuje dosud neznámá koncepce trvalé unie nezávislých a rovnocenných států a v tomto modelu již není pro papeže ani císaře místo¹¹³.

3.3 Všeobecná mírová organizace z let 1462-1464

Všechny tyto návrhy byly následně vtěleny do dokumentu, který můžeme nazvat jako Chartu všeobecné mírové organizace z let 1462 – 1464, někdy také označována jako Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu (dále jen

¹¹² VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 35-36

¹¹³ Tamtéž, str. 36-38

Smlouva). Formu této listiny lze označit jako osnovu samostatné multilaterální mezinárodní smlouvy, ke které mohly přistoupit všechny křesťanské státy. Dokument tvoří dvě části, přičemž první má formu úvodu (preambule) k vlastním návrhům a druhá (vlastní návrhy) je vytvořena jako osnova statutu navrhované mezinárodní organizace.

Úvod obsahuje především příčiny, které vedly ke vzniku projektu, a stanovuje cíle, jichž má být dosaženo. Nalezneme zde i analýzu současného křesťanského světa, především je zmíněn úpadek křesťanstva, jehož příčina je spatřována v nedostatečné jednotě. Právě z těchto důvodů se daří islámu, aby získával stále nová území, donedávna patřící ke křesťanství. Rozhodující pasáže úvodu se dále bojem s Turky nezabývají, naopak důraz je kladen na vytvoření jednotné organizace, jejíž hlavním cílem bude zachovávání míru¹¹⁴. Při jeho pročitání na mě působí jako jakási óda na křesťanství, přesněji na to, jaké dřív bývalo, jakou mělo sílu a jak bylo dříve nepřemožitelné. A proto tímto Jiří vyzývá ostatní státy, aby se k němu přidaly. Společnými silami pak chce křesťanství vrátit zašlou slávu, zachovat víru a nastolit trvalý mír, který by trval i pro další generace na věčné časy.

Druhá část dokumentu nastiňuje hlavní rysy navrhované všeobecné organizace křesťanských států, tak jak ji král Jiří navrhoval. Návrhy jsou zde s podivuhodností vypracovány zcela konkrétně, někdy i do detailů, v jiných případech jsou pouze nastíněny hlavní principy. Celkem je tato část tvořena 23 články, v nichž jsou na prvním místě vyzdvihovány politické a společensky funkční dispozice a až po nich následují ustanovení organizační či administrativní povahy¹¹⁵.

3.4 Obsah mírového projektu

Nyní se blíže podíváme na znění jednotlivých článků Smlouvy o nastolení míru v celém křesťanstvu tak, jak jsou přeloženy z latinského originálu v díle V. Vaněčka. První článek jasně požaduje slib, že proti sobě členové nepovedou žádné ozbrojené konflikty a ani je nikomu svým jménem neumožní. Naopak se mají navzájem podporovat při napadení některého z členů.

¹¹⁴ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 14-15

¹¹⁵ Tamtéž, str. 15

Další článek toto rozšiřuje i na pomoc nebo radu, kterou by nikdo neměl poskytnout druhé osobě s cílem se proti některé ze stran spolčit.

Třetí článek uvádí důležitý údaj a to pro případ, že by byl spáchán nějaký zločin. Pak tento zločin mír ani jednotu v žádném případě nerozbije, ale je nutno zločince odhalit a potrestat. Pokud někdo zanedbá tuto povinnost a pachatele nezadrží, je možné jej soudně stíhat za stejný trest jako pachatele a to před parlamentem nebo konsistoriem, které jsou v textu uvedeny později.

Důležitý je také článek čtyři, ustanovující společnou obranu. V případě, že někdo proti účastníku dohody, v textu uváděno doslova „mimo lásku a bratrství“, začne válku nebo ji jen začne plánovat, jsou povinni všichni na společné náklady vyslat své vyslance na urovnání sporů a za účelem obnovení míru. I pokud by o tuto pomoc napadený nežádal. V případech, kdy by nebylo možné (zejm. kvůli tomu, kdo válku začal) uzavřít mír a obnovit jednotu, dohodnou se ostatní jednomyslně na pomoci napadenému v jeho obraně. Tato pomoc měla být poskytnuta z desátků ostatních království a z příjmů, zisku a výnosu jejich poddaných a to ve výši a po dobu potřebnou pro znovuzajištění míru.

Následující článek opět pokračuje v budování míru. Zde uvádí, že aby byly lépe potlačeny války, vyšle shromáždění své vyslance, aby urovnali spory i v křesťanských zemích do jednoty nepatřících.

Článek šest vylučuje jakoukoliv podporu, ochranu či přijetí pro ty, kteří jakýmkoliv způsobem naruší mír a následně budou zatýkáni a trestáni jako zločinci.

V sedmém článku je také zakázáno úředníkům a poddaným, aby takové osobě neposkytovali ochranu a nevystavovali tzv. ochranný list, jelikož pokud někdo bude stíhán pro porušení míru, tak ani tento list ho neochrání a nebude k němu přihlíženo.

Další článek na toto navazuje tím, že pokud takovému pachateli někdo takto pomůže, bude stíhán pro stejný trest jako pachatel.

Devátý článek poukazuje na nezbytnost spravedlnosti, která patří k péči o mír a je nutné ji proto zajistit. Dosavadní řád soudu je považován za zmatečný, a proto je potřeba vytvořit úplně nový a k tomuto účelu se mělo zřídit konsistorium. To by jednalo v zájmu celého shromáždění a zasedalo by v místě, kde by shromáždění právě sídlilo.

Úloha soudců je uvedena v čl. 10, kde je jim propůjčena nezávislost a pravomoc nalézat právo a spory vyřešit rychle, bez průtahů a bez formalit.

Čl. 11 zavazuje členy při nějaké rozepři, aby se zodpovídali soudu a řešili tyto spory před ním.

V čl. 12 je uvedena volnost, svoboda a neomezenost shromáždění, aby přijalo do jednoty člena dalšího. Až familiárně je zde přijetí označeno jako začlenění do bratrství, míru, jednoty a lásky. Platí zde však povinnost oznamovací, aby shromáždění o novém členu informovalo ostatní a mohlo se s ním náležitě jednat.

Zajímavé je, že jako hlavní cíl bylo stanoveno především udržení míru, čl. 13 zase uvádí, že tato jednota byla založena hlavně ke slávě a cti božského majestátu, svaté církve římské a křesťanské víry a také na pomoc před Turky. V tomto článku je poprvé zmíněna obrana před tureckou silou, vzhledem k tomu, že to byl jeden z hlavních důvodů pro vznik organizace, je to vcelku zajímavé. Také je zvláštní, jak je zde hájena svatá církev, přitom s papežem se v této organizaci nijak nepočítá. Zdůrazněna je tedy společná obrana proti největšímu nepříteli křesťanství – knížeti Turků. Opět je zde zmíněna finanční dotace z desátků (placených kostelům, duchovním, církevním osobám aj.) a z příjmů, zisků a výnosů poddaných.

Čl. 14 uvádí, v jakých případech je nutné, aby rozhodovalo shromáždění jednomyslně anebo většinově. Týká se to např. rozhodnutí kdy napadnout nepřitele, jakými prostředky vést válku, jak zajistit odpovídající ceny potravin a ubytování ve městech aj.

K výše uvedenému vybírání peněz by měl podle č. 15 každý přistoupit co nejrychleji potom, co to bude shromážděním usneseno. Bude tak možné ihned provést „zbožné dílo“ a pomoci věrným křesťanům.

Toto vše by mělo být stvrzeno, jak uvádí čl. 16, na nejbližší příští neděli Reminiscere¹¹⁶ r. 1464 v Basileji v Německu. Každý měl na tento sjezd vyslat své nejváženější vyslance, kteří budou disponovat úplnou plnou mocí a pečeti. Ti by zde pak po dobu následujících pěti let nepřetržitě zasedali a jménem všech členů a těch, kdo mají být přijati, představovali korporaci či řádné kolegium. Po uplynutí tohoto období by se shromáždění přesunulo do Francie, kde by opět zasedalo pět let. Po tomto pětiletí by se na další etapu přesunulo do Itálie a takto by

¹¹⁶ 2. neděle postní

shromáždění měnilo své sídlo až do doby, než by o tom bylo shromážděním nebo jeho většinou rozhodnuto jinak. Shromáždění má mít jednu vlastní zvláštní radu s předsedou. Dále má mít toto kolegium nad všemi ostatními neomezenou jurisdikci a také má disponovat vlastním znakem, pečeti, společnou pokladnou, veřejným archivem, syndikem¹¹⁷, fiskálem¹¹⁸, úředníky a dalšími právy pro korporaci typickými.

V čl. 17 je kladen důraz na nacionalitu, neboť do pozic vyšších úřadů shromáždění měli být obsazováni v každém národě, kde by shromáždění sídlilo, ti, kteří z tohoto národa pocházejí a dobře znají jeho mravy a zvyky.

Čl. 18 spočívá v nutnosti vybírání peněžních prostředků pro pokrytí nákladů a výdajů nezbytných k udržení míru, vykonávání soudnictví, vysílání vyslanců aj. Každý se má tímto zavázat k odvádění desátého dílu všech peněz, jež má být vybrán (osobně nebo jeho jménem) z desátků a třídenních výnosů nebo zisků, jak bylo výše uvedeno a v době stanovené shromážděním, či jeho většinou. Pokud tak někdo neučiní, bude nejprve napomenut a vybidnut k plnění a poté to po něm může být vymáháno či vynucováno v zájmu společné potřeby shromáždění.

Otázku rozdělení hlasů upravuje čl. 19. Po jednom hlasu by měl na shromáždění mít národ francouzský (král Francie spolu s ostatními králi a knížaty Galie), německý (králové a knížata Německé říše), italský (dóže benátský spolu s knížaty a městskými obcemi Itálie) a pokud se připojí, pak také národ španělský (král Kastilie anebo jiní králové a knížata národa hispánského). Rozhodovat by se mělo většinou, v případě rovnosti hlasů pak mají mít větší váhu hlasy vyslanců zastupující pány s většími zásluhami a důstojností.

Následující článek doplňuje předchozí poznámkou, že nezáleží na tom, jak moc početnou skupinu vyslanců na shromáždění král či kníže vyšle, stejně budou všichni disponovat jedním hlasem.

Čl. 21 připomíná, že ten kdo pomůže, rozmnoží a ochrání víru Kristovu, bude se těšit věčnému blahobytu v nebi, a proto mají všichni přiložit ruku k dílu, neboť ten, kdo nepomůže v boji proti Turkům, stane se ochráncem bezbožnosti a nepřitelem Krista. Dále vysvětluje, že uvedené vybírání desátků je nutné pro ochranu míru křesťanů a pro pomoc v boji proti nepřátelům. Apeluje na jeho

¹¹⁷ zplnomocněný zástupce nebo představitel

¹¹⁸ úředník zastupující státní pokladnu, rozpočet

svátost, aby vydávání desátků podporoval a také aby urovnal všechny války a spory mezi církevními knížaty tím, že tam vyšle své nezkušenější legáty, aby spory ukončili.

V případě úmrtí některého z členů (povolání do „nebeské vlasti“) uvádí čl. 22, že na jeho místo nenastoupí žádný jeho dědic ani nástupce, aniž by se otevřeným listem nezavázal, že bude dodržovat všechny zásady této jednoty, sepsané v člancích.

Poslední triadvacátý článek dodává, že pokud shromáždění nebo jeho většina ustanoví něco jiného, než je uvedeno v těchto člancích a bude to v souladu s mírem a spravedlností, pak to bude také dodržováno. Celkově má být dodržováno vše, co bylo uvedeno v jednotlivých odstavcích, bodech, člancích, větách i kapitolách tohoto přítomného listu.

3.5 Základní organizační myšlenky projektu

Z výše uvedeného vyplývá, že tento útvar či jednotka, která měla vzniknout, neměla mít v žádném případě formu státu nebo monarchie, ale měla se stát plnohodnotnou mezinárodní organizací. Přímo Smlouva či Charta označuje toto uskupení jako *unio*, objevuje se v několika člancích, např. čl. 3 (*pax et unio praemissa*), 8 (*praesens nostra unio*) nebo 13 (*ceterum cum hec unio*)¹¹⁹. Překlad tohoto slova zní jednotka či seskupení, ale běžně je používán i termín unie, např. Evropská unie, což má pro nás také význam mezinárodní organizace.

Organizace však není označována pouze výrazem *unio*, ale ve Smlouvě se objevuje také *fraternitas*, *collegium* či *corpus*¹²⁰. Je zajímavé, že autoři nedodrželi jednotné označení, ale naopak použili různých výrazů, zřejmě podle povahy věci, kde to nejvíce hodilo nebo možná, což je celkem pravděpodobné, vypracovával každou část někdo jiný, a proto není označení v člancích jednotné, avšak při závěrečných úpravách se mohli sladit. Dalším velmi často užívaným termínem je *pax*. Když po jeho přeložení zjistíme, že znamená mír, není se co divit, že se v návrhu na mírovou organizaci často opakuje.

Článek 16 navíc uvádí, že delegáti zakládajících členských států měli tuto organizaci založit jako právnickou osobu *sui generis*. Dokladem toho je i

¹¹⁹ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 18

¹²⁰ Tamtéž

ustanovení, že organizace má mít kromě zvláštních atributů ještě *quaecunque alia iura ad licitum et iustum collegium quomodolibet pertinentia et spectantia*¹²¹, tedy práva výstižná, řádná a vztahující se ke korporaci.

Z hlediska právní konstrukce dokumentu je jasné, že autoři byli dobře seznámeni s římským a kanonickým právem. Objevuje se zde mnoho pojmů převzatých právě z klasické římské jurisprudence. Jak již bylo zmíněno v jednom z článků, organizace měla mít svůj znak (*arma*), pečeť (*sigillum*) a pokladnu (*archam communem*). Mimo tyto doplňující orgány tvoří hlavní strukturu organizace mezinárodní orgány. Je to především valné shromáždění delegátů (*congregatio*), zasedající nepřetržitě, dále pak rada panovníků (*consilium*), která se měla scházet již jen příležitostně. Důležitým orgánem měl být mezinárodní rozhodčí soud (*consistorium* či *parlamentum*), v jehož čele měl stát předseda (*iudex*) a další členové. V neposlední řadě se počítalo s ustavením sekretariátu v čele se syndikem (*sindicus*)¹²², který měl být pro organizaci klíčovým. Jak již bylo uvedeno, sídlo organizace se mělo každých pět let měnit, prvním sídlem měla být Basilej, a zároveň s tímto se měl měnit i sekretariát.

Stálé shromáždění delegátů zastávalo primární funkci a mělo řešit veškeré zásadní otázky týkající se organizace. Nejvyšší pravomoc tohoto orgánu deklaruje většina článků. Potvrzoval přijímání nových členů, od kterých přijímal závazný slib, že budou dodržovat zásady organizace a následně o novém členu informoval členy dosavadní. Takový slib musel složit i následník či dědic zemřelého člena (panovníka), jelikož tomu, kdo by se nezávázal dodržovat Smlouvu, by nemělo být umožněno nastoupit na trůn. Jak vyplývá z názvu, účastníky tohoto shromáždění neměli být samotní panovníci, ale jejich zvláštní delegáti disponující plnými mocemi (*oratores, notabiles et magie auctoritatis viri*)¹²³. Toto zmocnění zapříčiňovalo, že zde přijatá usnesení zavazovala státy stejně, jako kdyby je přijaly hlavy států. Shromáždění delegátů (*congregatio*) mělo zasedat permanentně po dobu, již zmíněných pěti let a pak mělo své sídlo každých pět let měnit. Koloběh měl začít v Basileji, dále Francie, Itálie a pak opět od znova Basilej. Systém hlasování měl být založen na regionálních skupinách, nazývaných

¹²¹ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 19

¹²² SCHELLE, Karel, VESELÁ, Renata. *Böhmische Länder und die Integrationsbemühungen in Europa* [online]. Mnichov: GRIN Verlag, 2010, str. 32

¹²³ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 21

nationes, které seskupovaly státy a společně pak disponovaly jedním hlasem, *unam vocem*. Článek 19 výslovně uvádí francouzskou, německou, italskou a popř. španělskou *natio*. Jiří z Poděbrad se tímto principem inspiroval pravděpodobně z církevních koncílů, poprvé byl uplatněn na kostnickém koncilu¹²⁴. Uvnitř regionálních skupin měl tedy každému panovníku náležet jeden hlas a nezáleželo na tom, jak početnou delegaci na shromáždění vyslal.

Důležitým organizačním prvkem je princip rovnosti mezi členskými státy. Oproti hierarchickému uspořádání křesťanské společnosti ve starším středověku je tento princip zásadní změnou v chápání společnosti. Žádnou zvýhodněnou pozici neměl mít římský císař ani papež, kteří tuto změnu nevíkali s nadšením, zejm. papež nebyl tímto uspořádáním nadšen. Teorie o dvou mečích byla zcela jasně prolomena. S papežem se navíc nepočítalo vůbec, což akorát přilávalo olej do ohně a spory Jiřího s papežem se ještě více prohlubovaly. Nepočítalo se také s církevními knížaty obecně, v čemž můžeme sledovat jeden z husitských rysů mírového projektu. Osoba papeže je však v jenom z článku zmiňována poměrně dost. Jednalo se o jeho úlohu ve společné obranné akci proti Turkům. Papežovým úkolem mělo být vyzvání všech křesťanských mocností, aby se akce zúčastnily (bez ohledu na členství v organizaci) a zmobilizovaly veškeré síly a navíc měl vypsat církevní daň¹²⁵. Otázkou však zůstává, jestli by byl papež vůbec ochotný se jakkoliv zapojovat, jelikož tato organizace jasně nesouhlasí s jeho absolutní mocí, a proto ho ani nechce zařadit mezi členy a lze tak usuzovat, že papež by nečinil nic pouze proto, že mu to bylo Smlouvou organizace, kterou on sám neschvaloval, nařízeno.

Naopak neúplné či nejasné informace máme např. o radě panovníků či také o vyšším i nižším úředním aparátu. Radu panovníků měli tvořit osobně všichni panovníci členských států a zasedat měli pouze příležitostně, přičemž funkce rady tak měla být pouze pomocná. Nelze Smlouvě vyčítat, že do detailu nezodpovídala všechny organizační otázky, jelikož musíme připomenout, že projekt nebyl nikdy projednán, jelikož nikdy nebyl uveden do života. Plno otázek pak mělo být právě ještě dořešeno a společně ustanoveno či změněno na shromáždění, popř. projednáno na fóru. K tomu však nikdy nedošlo a projekt tak zůstal pouze v teoretické rovině.

¹²⁴ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 21

¹²⁵ Tamtéž, str. 20

Po valném shromáždění je dalším nejdůležitějším orgánem mezinárodní soud, označovaný několika termíny, např. *parlamentum seu consistorium* (čl. 3), *generale consistorium* (čl. 9) či *parlamentum seu iudicium* (čl. 18). Tento orgán byl Marinim nejvíce propagován, jelikož tvořil jednu z hlavních částí jeho původního návrhu. Mezinárodní rozhodčí soud měl vyřizovat veškerou soudní agendu, která by v rámci organizace nastala, především pak vyřizování sporů. V čele s předsedou (*iudex*) a dalšími členy (*assessores*) měl také dohlížet nad aplikací norem, zejm. materiálního a formálního práva, přijatých na shromáždění (*congregatio*). Vyřizování sporů mezi členy i mezi členy a státy mimo organizaci mělo probíhat mírovou cestu, což měl zajišťovat soud. Pro tento cíl měl soud disponovat rozsáhlou pravomocí, aby mohl snadno vyřešit veškeré spory, kterými ho členské státy zahrnou. Jednání měla probíhat zjednodušeně a navazovala tak na předpisy tehdejšího kanonického práva¹²⁶.

Co se týče úřednického aparátu, již jsme zmiňovali hlavní úlohu syndika, který plnil funkci tzv. generálního sekretáře a vedle něho měl mít důležité postavení ještě hodnostář (*procurator fiskalis*). Podle všeho měl dohlížet na dodržování zákonnosti v rámci organizace a také měl právo vymáhat (vedle syndika) příspěvky členských států, jak ve formě upomínek, tak žalobou u soudu organizace a nakonec i exekucí na základě rozsudku vydaného mezinárodním soudem. Z jakých řad měli být úředníci zvoleni, není nijak popsáno, jen u vyšších úředníků je uvedena podmínka, že tento vyšší úřad by měli zastávat především lidé pocházející z aktuálního sídla shromáždění¹²⁷. Úřednický aparát organizace by byl jistě velmi rozsáhlý, ale to vše by se plně projevilo až v případě vzniku organizace a při jejím fungování.

Jedním ze znaků organizace měla být i pokladna, do které by směřovaly členské příspěvky států, jež byly potřeba k úhradě nákladů na fungování organizace. Především k podpoře udržování míru. Výše těchto pravidelných příspěvků měla být stanovena jako 10 % z třídního výnosu ročních státních důchodů¹²⁸. V mimořádných případech, zejm. při napadení křesťanských států Turky v čl. 13, kdy by bylo potřeba více prostředků, se proto počítalo i se zvláštním příspěvkem.

¹²⁶ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 22-23

¹²⁷ Tamtéž, str. 23

¹²⁸ Tamtéž, str. 23-24

Navrhnuo bylo, aby byly věnovány taky všechny církevní desátky. Realizace byla ukládána i papeži (čl. 21), jak již bylo zmíněno výše.

Z hlediska organizační struktury obsahuje Smlouva několik podrobných ustanovení a v mnoha otázkách dokazuje propracovanost zručnost autorů. Najdeme zde i několik otazníků či nedořešených otázek, což je způsobeno tím, že měly být teprve vyřešeny zřejmě hned na první ustavující schůzi, ke které, jak víme, však nikdy nedošlo. Ačkoli je tento návrh mírové organizace pouze teoretický, věřím, že pokud by byl zrealizován, organizace by následně jistě mohla fungovat, avšak dalším problémem bylo, že tehdejší doba na to ještě nebyla plně připravená.

3.6 Hlavní cíle projektu

Za stěžejní heslo projektu můžeme označit kult míru „*cultus pacis*“. Je to poměrně logické, jelikož celý projekt je vystavěn na myšlence mírového řešení sporů a tudíž je jedním z hlavních cílů projektu, aby všude vládl mír a byl dodržován, tedy kult míru. Více než třetina článků celého projektu je věnována právě mírovému úsilí. Jsou to zejm. čl. 1 -8, což jen dokazuje, že snaha zajistit světu mír je kladena na první místo a dočteme se to tak hned z úvodních článků. Úvahy výslovně uvedené v preambuli tak zcela jednoznačně ústí v myšlenku vytvořit jednotnou organizaci, která by ve světě vymýtila války a nastolila mír. Dokonce je uváděn mír ve formě bratrství a lásky mezi všemi. Organizace by tak měla vynaložit veškeré úsilí, aby tohoto cíle dosáhla a mezi křesťany by konečně zavládl mír a klid a války by naprosto zmizely z povrchu zemského. Král Jiří tímto vyzývá všechny panovníky evropských států, aby uzavřeli mírové společenství. V preambuli se obrací v zásadě na celou populaci, *omnes populi* či *omnes nationes*, ale především měl král Jiří na mysli křesťanské národy¹²⁹. V dnešní době to může být poněkud zavádějící, ale musíme vzít v potaz, že v době vzniku projektu byl tehdejší svět skutečně křesťanský a jeho jediným nepřítelem byla právě Turecká říše zastávající islám. Jiřímu v žádném případě nešlo pouze o zastavení rozpínavosti Turecké říše, ale chtěl zamezit veškerým konfliktům, které by v budoucnu mohly nastat. To dokazuje i to, že o boji proti Turkům se poprvé zmiňuje až čl. 13, což je téměř až v polovině dokumentu. Jasně

¹²⁹ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 25

je, že protiturecké akce hlavním cílem opravdu nebyly, ale bylo nutné s nimi počítat, jelikož turecká hrozba byla v tehdejší době více než aktuální.

Zaměření organizace lze vyčíst i z označení základního dokumentu – *Tractatus pacis toti christianitati fiendae*¹³⁰ neboli Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu. Primárně chtěl Jiří vytvořit svět, ve kterém by lidé žili v trvalém míru a nemuseli se obávat války. I při problému s Turky nevyklučuje možnost mírového řešení, ovšem lze předpokládat, že ne každý by souhlasil s uzavřením míru s „kacířskými“ Turky, zejm. názor papeže si dokážu představit jako velmi radikální. Nutno ale podotknout, že hrozba Turků se Jiřímu náramně hodila, jelikož to mohl být právě ten hnací motor, který by donutil státy, aby se sjednotily a vytvořily křesťanskou organizaci. Většina mírového projektu je na tomto vedlejší cíli (boj proti Turkům) nezávislá a sleduje především cíl hlavní, vytvořit novou a co nejzrozsáhlejší organizaci států zaručující trvalý světový mír, což lze označit za návrh organizace univerzální.

K efektivnímu fungování organizace měly přispět dobré vztahy mezi členy založené na lásce a bratrství. Na dodržování tohoto etického kodexu je myšleno i v případě úmrtí dosavadního člena a ustanovení jeho nástupce, který se musel také zavázat k dodržování statusu organizace, jak bylo popsáno výše. Zmiňované bratrství se mělo projevovat především v závazku nepoužití síly proti jinému členu organizace. Naopak si všichni měli navzájem pomáhat a podporovat se proti každému útočníkovi. Jakékoliv válečné spory mezi účastníky tak byly zcela vyloučeny, naprosto by tím byly porušeny zásady a hlavní cíl organizace. Pro řešení případných sporů měl sloužit uvedený mezinárodní soud, na který se měly státy v těchto případech obracet a nikoli je řešit zbraněmi. Mohl však nastat případ, kdy se některý členský stát mohl ocitnout ve válečném konfliktu, aniž ho sám zavinil či se mu snažil vyvarovat. V tomto případě pak mu mají státy v rámci solidarity poskytnout finanční pomoc. Primárním zájmem ale zůstávala snaha těmto konfliktům předcházet a zprostředkovávat mír na náklady organizace. To se vztahovala i na spory mezi nečlenskými státy. I zde se měla organizace snažit zprostředkovat mír, popř. měla podporovat tu stranu, která byla ochotna mír uzavřít. Participace i na nečlenských sporech podporovala ideu světového míru

¹³⁰ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 26

propagovaného organizací, proto se nemohla zaměřovat pouze na vztahy uvnitř organizace.

Použití síly v mezinárodních konfliktech bylo vázáno na rozhodnutí organizace, zda může být proti některému státu použito ozbrojené síly. Bez tohoto schválení by byl takovýto zákrok člena zcela porušující Smlouvu a nelze ho tolerovat. Tato omezení sice znamenají zásah do suverenity států, stejně jako např. připouštění nástupce zemřelého panovníka, ale bylo jich zapotřebí pro fungování organizace. Stejně jako se lidé vzdali části své suverenity ve prospěch státu, měly udělat státy totéž ve prospěch organizace. Porušení míru bylo klasifikováno jako zločin a s narušiteli bylo také takto zacházeno. Měli být zadržováni, souzeni a trestáni dle čl. 6¹³¹. Těmto narušitelům neměl nikdo poskytovat ochranu ani pomoc a ani vydání ochranných listů jim nepomohlo, jelikož v tomto případě pozbývaly platnost. Zároveň je také stanoveno, že pokud by někdo narušitele míru nějakým způsobem podpořil, bude podléhat stejnému trestu, jako kdyby byl sám narušitelem.

Vedle hlavního cíle – dodržování míru – je nutné také zmínit princip spravedlnosti, jež k mírové organizaci neodmyslitelně patří. Koexistence míru a spravedlnosti je zmiňována v čl. 9. Autoři projektu chápali spravedlnost jako realizaci práva, s jehož podobou nebyli v tehdejší době spokojeni. Kritika právního řádu a tím i společenských poměrů měla být vyřešena reformou, která měla nahradit staré právo novým. Toto nové právo je třeba čerpat z lůna přírody (*de naturae gremio nova iura producere*)¹³² a sestavit ho tak, aby bylo schopno potlačit společenské nedostatky. Bylo navrhováno, aby se státy zavázaly k tomu, že postupně nahradí své staré právo tímto novým právem *de naturae gremio*. Prvním krokem pro zavedení nového práva mělo být vytvoření mezinárodního soudu a lze usuzovat, že autoři chtěli následně zavést univerzální platné právo, jež by platilo v celém světě a lišilo se od práva římského. Potvrzeno je to i v čl. 11, který předvídá, že stálé shromáždění delegátů (*congregatio*) bude vydávat obecně závazné normy (*statuta, decreta et ordinationes*)¹³³ pro své členy. Tato koncepce se tak řadí k jedné z nejdůležitějších myšlenek celého projektu, především pak provedení by bylo velmi organizačně náročné. Zastáncem této myšlenky byl i sám

¹³¹ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 28

¹³² Tamtéž, str. 29

¹³³ Tamtéž

Marini, jenž ve svém memorandu uvádí příčiny úpadku křesťanství a při tom také kritizuje soudobé právo. Podle jeho názoru sešla právní věda na scestí a právníci způsobili takový zmatek jak v legislativě, tak v nauce, že nejsou schopni cokoli rozhodnout¹³⁴.

3.7 Jednání o projektu

Mírový projekt Jiřího z Poděbrad byl v předchozích odstavcích podrobně charakterizován, jak z obsahového tak organizačního hlediska, a nyní je nutné se zaměřit na jeho prosazování. Vytvoření projektu byl pouze jeden díl skládačky, ale pro jeho fungování bylo nutné získat na svou stranu co nejvíce spojenců, kteří by projekt podpořili. K tomuto účelu bylo nutné podniknout několik jednání, jež by připravily zázemí pro připravovanou organizaci.

Projekt byl již projednán mezi českým králem Jiřím a polským králem Kazimírem, kteří v této otázce dospěli k dohodě, ale bylo považováno za nutné zajistit ještě přistoupení třetí osoby. Tou měl být uherský král Matyáš, jenž se k projektu zatím nevyjádřil. Z předchozích jednání vyplývalo, že s prvotním Mariniho plánem protiturecké aliance by král Matyáš jistě souhlasil, ale struktura návrhu se zásadně změnila a vojenské tažení proti Turkům zde ustupovalo do pozadí a to pro uherského krále nemuselo být tak lákavé. Na jednání konané v Budíně dorazil A. Marini jen několik týdnů po tom, co zemřela manželka krále Matyáše, dcera Jiřího. Právě ona tvořila pouto mezi těmito panovníky a po její smrti jejich vztah značně ochabl a jak víme, vyústil ve válečný konflikt. Také již průběh tohoto jednání se nevyvíjel zrovna příznivě. Ačkoli Marini dodržel instrukce Jiřího a zmínil z projektu pouze to nejnutnější, nedočkal se kladného ohlasu. Uherská královská rada, v níž měla značný vliv papežská strana, na tento návrh odpověděla v listině, jež byla pro historii mírových návrhů velmi důležitá. V textu této odpovědi je křesťanská aliance označována jako *liga generalis* a je v ní Jiřímu vyčítáno, že Marini uherskému královskému dvoru nepředložil celý připravený projekt a uherský král tak nebyl plně a včas informován. Nařčení uherské královské rady bylo v zásadě oprávněné a jako nejpravděpodobnější se jeví, že s králem Matyášem o konečném návrhu projektu zřejmě opravdu podrobně jednáno nebylo. Král Matyáš nakonec Jiřího návrhy nezamítl, dokonce

¹³⁴ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 30

jeho ušlechtilou myšlenku pochválil, avšak vyhradil si, že, než dospěje k závěru, chce informovat své spojence proti Turkům, tedy Benátčany a papeže s císařem¹³⁵. Situace nakonec dospěla až do bodu, kdy král Matyáš Jiřího návrhy výslovně neodmítl, naopak udělil Marinimu plnou moc (tu již od polského krále měl), aby také jeho jménem v chystaném poselstvu tlumočil francouzskému králi Ludvíkovi XI. přání, aby byl svolán obecný sjezd křesťanských panovníků, v jehož čele by stál francouzský král.

Všechny tyto okolnosti vedly k poněkud svízelné situaci, kdy projekt nové organizace lidské společnosti nebyl nikým výslovně odmítnut, ale ani přijat. O projektu tak mělo být jednáno na sjezdu panovníků, o jehož svolání měl být požádán francouzský král. Na této věci se všichni tři králové – český, polský a uherský - shodli a domluvili se, že francouzského krále společně požádají¹³⁶.

Další průběh o událostech vztahujících se k jednání o mírovém projektu líčí jedinečný historický pramen: „Deník českého poselstva ku králi francouzskému“¹³⁷, napsaný zřejmě jedním z účastníků výpravy panošem Jaroslavem. Úkolem poselstva bylo přimět francouzského krále, aby svolal, již několikrát zmiňovaný, sjezd křesťanských panovníků, na němž by mohla být založena mírová organizace. Mimo tento primární cíl mělo poselstvo ještě úkol druhý a to dosáhnout uzavření přátelské smlouvy mezi českým a francouzským králem. Ačkoli byly pro krále Jiřího důležité úkoly oba, je zřejmé, že pro dosažení primárního cíle mělo poselstvo vynaložit maximální úsilí. Kdyby byl sjezd uskutečněn, znamenalo by to pro Jiřího značnou výhodu v boji s papežskou kurií, jelikož papež byl od tohoto sjezdu i organizace izolován. I jen uzavření přátelské smlouvy by pro Jiřího bylo pokrokem, dokázal by Evropě, že i když ho papež prohlašuje za kacíře, není v absolutním osamocení.

Zpět ale k hlavnímu úkolu poselstva. Pro jeho úspěšné splnění bylo poselstvo vybaveno pověřovacími listy (*litterae credentiales*)¹³⁸ od krále českého, polského a uherského. Vůdcem poselstva byl Albrecht Kostka z Postupic¹³⁹, reprezentující českého krále. Pokud jsou prameny pravdivé a Albrecht Kostka se narodil opravdu r. 1449, pak mu v době poselstva bylo pouhých patnáct let, což mi přijde

¹³⁵ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 44-45

¹³⁶ Tamtéž, str. 45

¹³⁷ Tamtéž, str. 46

¹³⁸ Tamtéž

¹³⁹ (1449–1477)

velice zajímavé, že Jiří vložil důvěru do takového mladíka a pověřil ho rovnou vedoucí rolí. Ano, vím, že v tehdejší době byli chlapci v patnácti letech považováni za muže, oproti dnešní době, ale přesto bych na Jiřího místě důvěru svěřila raději zkušenému Marinimu. Dalším hlavním členem nebyl totiž nikdo jiný než rytíř Antonio Marini, zastupující krále polského a uherského. Speciální plnou moc od českého krále pro uzavření česko-francouzské přátelské smlouvy měl taktéž Albrecht Kostka.

Vše bylo nachystáno a poselstvo mohlo 16. května 1464 vyjet z Prahy. Deník panoše Jaroslava detailně popisuje průběh cesty, kde probíhaly jednotlivé noclehy, co snídali a zkrátka veškeré události, které je na cestě potkaly. Zajímavá je zmínka o návštěvě sicilského krále, s nímž zřejmě proběhla tajná rada: „ *A když jest králi list věřící od krále českého přečten, ihned král vzal jest pana Albrechta s panem Antoniem zvláště do svého pokoje s svú radu; a tam sú dobře dlouho byli, až jsú i odpověď měli od krále, a to vše v tajné radě.*“¹⁴⁰

Po dlouhé cestě poselstvo dorazilo 20. června do francouzského města Amiens, ze kterého vyjel o dva dny později A. Marini za francouzským králem nacházejícím se zrovna nedaleko, aby mu sdělil, kdy je ochoten vyslechnout české poselstvo. Král Ludvík XI. poselstvo vyslal do města Abbeville s tím, že tam za pár dní dorazí a přijme je. Tak se také stalo a setkání s francouzským králem se uskutečnilo 30. června. Albrecht Kostka i A. Marini vyřídili jménem králů své pozdravy a předali francouzskému králi věřící listy. Po jejich přečtení král žádal, aby mu mohl někdo podat krátkou zprávu o poselství. Této role se ujal Albrecht Kostka, dle autora deníku se úkolu zhostil velice dobře, a vylíčil králi situaci. Zmiňoval např.: „...*, že král český žádá a prosí krále franského jakožto krále najkřesťanštějšieho a toho, jenž miluje obecné dobré viery křesťanské etc, aby JMt ráčil učiniti sněm a svolanie králov, kniežat etc. křesťanských...*“¹⁴¹

Francouzský král na Albrechtův projev odpověděl, že na takovou velikou věc nemůže odpovědět hned, ale musí si vše pořádně rozmyslet. Několik následujících dní tak poselstvo zůstávalo v blízkosti krále, ale do žádného příznivého stádia se jednání už nedostalo. Odkladu naopak využila papežská strana na dvoře a učinila vše pro to, aby přijetí návrhu na svolání sjezdu křesťanských panovníků znemožnila. Francouzský král byl dokonce varován před Jiřím, jelikož byl

¹⁴⁰ JAROSLAV, Václav ŠAŠEK Z BÍŘKOVA a Rudolf URBÁNEK. *Ve službách Jiříka krále: deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bířkova*. Praha: Evropský literární klub, 1940, str. 9

¹⁴¹ Tamtéž, str. 13

označen za kacíře a není proto dobré se s ním spojovat. Ludvík XI. se nakonec zalekl a nechtěl proti sobě poštvat nejen papeže, ale i francouzské preláty. Jednání či rozmluva, která probíhala mezi hlavními českými posly a členy francouzské královské rady, tak dospěla k celkem dramatickému průběhu. Došlo k otevřenému slovnímu souboji, v němž francouzští preláci prohlašovali, že návrhy podané poselstvem jsou v rozporu s postavením a autoritou papeže a císaře, že český král toto činí doslova bez jejich povolení. Odpověď českých zástupců byla více než rozhořená, Marini na to reagoval dokonce slovy: „*Čert v tom papeži! Nenie horšieho a nešlechtnějšieho človeka ve svete, a vždy chcete, aby bez něho nic dobrého nebylo jednáno.*“¹⁴² To byla velice ostrá reakce a divím se, že se Marini nebál takto veřejně obviňovat osobu papeže.

Přes to všechno došlo 15. července k dalšímu slyšení hlavních členů poselstva před králem a jeho radou. Král Ludvík XI. zde rozhodl, aby byla s králem Jiřím ihned uzavřena přátelská smlouva. Po tomto aktu se s českým poselstvem král rozloučil. Jak vidíme, úspěch české mise byl alespoň poloviční, i když splnění primárního cíle naprosto ztroskotalo, byl splněn alespoň cíl minimální. Antonio Marini nesl neúspěch velice těžce, zřejmě to cítil jako osobní prohru. Opustil poselstvo hned na začátku zpáteční cesty a do služeb krále Jiřího se již nikdy nevrátil. Zbytek poselstva dorazil zpět k českému králi 14. září 1464¹⁴³.

Jaký důsledek mělo vyslání poselstva pro konflikt Jiřího s papežem, můžeme vidět hned záhy. Měsíc po odjezdu poselstva obeslal papež Pius II., se lhůtou 180 dní, Jiřího před svůj soud jako obviněného z celé řady nejtěžších deliktů, zejm. z kacírství. Z jeho životopisu víme, že se k soudu nikdy nedostavil a celá situace nakonec vyústila uvržením Jiřího jako kacíře do klatby. Přesto, že byl zbaven královské hodnosti, vládl v Čechách i nadále a tato situace trvala až do jeho smrti r. 1471.

Po neúspěchu českého poselstva se však Jiří nevzdával a r. 1465 vyslal k evropským dvorům další reprezentativní poselstvo, tentokrát vedené jeho švagrem Lvem z Rožmitálu. Výprava, trávající čtrnáct měsíců, procestovala mnoho zemí a navštívila dvory např. v Německu, Anglii, Burgundsku, Francii, Španělsku, Itálii i dokonce dvůr portugalský. Zprávy o tomto poselstvu podal ve

¹⁴² JAROSLAV, Václav ŠAŠEK Z BÍŘKOVA a Rudolf URBÁNEK. *Ve službách Jiříka krále: deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bířkova*. Praha: Evropský literární klub, 1940, str. 16

¹⁴³ VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, str. 49

svém deníku Václav Šašek z Bírkova. Bohužel však nezaznamenával podrobně diplomatická jednání a deník tak připomíná spíše cestopis, který líčí krásy krajin, jimiž poselstvo projelo, rytířská klání, kterých se čeští rytíři s úspěchem zúčastnili, i nejrůznější zábavné a mravoučné historky¹⁴⁴. Velkým zklamáním pro Jiřího bylo, že ani toto poselstvo nevedlo k očekávanému výsledku, jelikož celá Evropa byla striktně katolická a nikdo se neodvážil vzdorovat papežské autoritě.

Žádné z poselstev tedy očekávaný výsledek nepřineslo a plán všeobecné mírové organizace zcela ztroskotal. Myšlenka mezinárodní organizace, která narušovala tehdejší společenské myšlení a především papežský univerzalizmus, byla zřejmě až moc odvážná a většina evropských panovníků se neodvážila k tomuto nápadu připojit. Jiří z Poděbrad naprosto předběhl svou dobu, jeho odkaz zůstal zachován a teprve až o pětset let později byla jeho myšlenka zrealizována. Nutno dodat, že nezdar tohoto plánu nijak nesnižuje jeho důležitost, naopak musíme ocenit Jiřího snahu a jeho schopnost vidět do budoucna.

¹⁴⁴ FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, str. 88

4 Analytický popis mírového projektu a jeho srovnání

Na podrobný rozbor mírového projektu z minulé kapitoly naváže nyní jeho analýza v porovnání se soudobými organizacemi. Tato část práce se zaměřuje na odkaz původní myšlenky mírové organizace Jiřího z Poděbrad, který lze nalézt v nejedné soudobé organizaci, což pouze deklaruje, jak pokrokový a aktuální byl Jiřího návrh. Teprve až po tolika letech byla tato myšlenka oživena a jeho odkaz budoucnosti byl naplněn.

4.1 Komparace s OSN

Zřejmě nejvíce shodných rysů s mírovým projektem Jiřího z Poděbrad najdeme právě v Organizaci spojených národů (dále jen OSN). Tato soudobá organizace vznikla jako nástupce neúspěšné Společnosti národů, která byla ustanovená v roce 1919 v rámci Versailleské smlouvy za účelem podpory mezinárodní spolupráce a dosažení míru a bezpečnosti. Společnost národů však nedokázala zabránit vypuknutí druhé světové války, a tak byla její činnost ukončena. V roce 1945 proběhla v San Francisku konference Spojených národů o mezinárodním vypořádání a právě zde byla vypracována Charta OSN. Již 26. července 1945 Chartu podepsalo padesát respektive padesát jedna zakládajících zemí, protože Polsko sice nebylo přítomno na konferenci, ale připojilo svůj podpis později, a tak je uváděno jako jeden ze zakládajících členů. Za den oficiálního vzniku OSN je považován 24. říjen 1945, kdy byla Charta ratifikována většinou ostatních signatářských zemí. Dnes má OSN celkem 193 členů¹⁴⁵, což je velice obdivuhodné číslo a pouze dokazuje, že postoj států k otázce udržování světového míru není lhostejný a že je jejich spolupráce opravdu rozsáhlá. Zajímavé také je, že žádný člen nebyl nikdy vyloučen, pouze Indonésie kvůli sporu s Malajsií dočasně vystoupila, ale následující rok opět patřila do organizace.

OSN je mezinárodní organizace sdružující nezávislé státy, jejichž společným cílem je ochrana míru a bezpečnosti a zlepšování podmínek pro život lidí na celém světě. Stěžejním dokumentem je Charta OSN, která tvoří soubor pravidel, práv a povinností všech členských států. Každý člen musí Chartu bezpodmínečně

¹⁴⁵ *Vše o OSN: historie, struktura, financování* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, c2014.

přijmout, aby mohl vstoupit do organizace. Právě tento dokument nejlépe poslouží ke komparaci s mírovým projektem Jiřího, jelikož Charta OSN je vytvořena na podobné bázi jako Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu. Důležitost mírového návrhu, o jehož uskutečnění v letech 1462-1464 usiloval český král Jiří z Poděbrad, potvrdila Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), když r. 1962 přijala návrh delegace Československé socialistické republiky, který požadoval, aby mezi jubilei vynikajících osobností a historických událostí bylo r. 1964 uvedeno i 500. výročí návrhů krále Jiřího z Poděbrad.

Preambule Charty OSN vytyčuje hlavní cíle organizace, určuje její celkové směřování a její citace vše vyjádří naprosto přesně:

„MY, LID SPOJENÝCH NÁRODŮ, JSOUCE ODHODLÁNÍ

- uchránit budoucí pokolení metly války, která dvakrát za našeho života přinesla lidstvu nevýslovné strasti,*
- prohlásit znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých,*
- vytvořit poměry, za nichž mohou být zachovány spravedlnost a úcta k závazkům plynoucím ze smluv a jiných pramenů mezinárodního práva,*
- podporovat sociální pokrok a zlepšovat životní úroveň ve větší svobodě,*

A K TOMU CÍLI

- pěstovat snášlivost a navzájem žít v míru jako dobří sousedé,*
- sjednotit své síly k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti,*
- přijmout zásady a zavést metody zajišťující, aby ozbrojené síly nebylo užíváno jinak než ve společném zájmu, a používat mezinárodního ústrojí k podpoře hospodářského a sociálního povznesení všech národů,*

ROZHODLI JSME SE SDRUŽIT SVÉ ÚSILÍ, ABYCHOM TĚCHTO CÍLŮ DOSÁHLI.

Proto se naše vlády prostřednictvím svých zástupců, kteří se shromáždili v městě San Franciscu a předložili své plné moci, jež byly shledány v dobré a náležité

*formě, dohodly na této Chartě Spojených národů a zřizují tímto mezinárodní organizaci zvanou Spojené národy.*¹⁴⁶

Myslím, že není nutné preambuli zdlouhavě komentovat, jelikož vše je vyjádřeno poměrně jasně, není zde nic zavádějícího ani neurčitého. Cíle stanovené v preambuli jsou v některých bodech shodné s cíli mírové organizace. Hlavním cílem opět zůstává snaha vymýt ze světa všechny války a zajistit vzájemný mír. Charta zde odkazuje i na obě světové války, které uvádí jako příklad toho, že války nikdy nic dobrého světu nepřinesly. Státy jsou vyzývány, aby společným úsilím dosáhly všech stanovených cílů, zachovaly mezi sebou spravedlivé poměry a také kladly důraz na zachování lidských hodnot a práv. Celkově tedy obě organizace sledují stejný záměr, ale zásadní rozdíl je v tom, ke komu je text směřován. U projektu Jiřího z Poděbrad je na prvním místě bůh a křesťanská víra. Vše má být činěno v jejím zájmu, k obnově křesťanského království a žádná jiná víra se nepřipouští. Je to pochopitelné, protože v tehdejší době byly opravdu skoro všechny státy křesťanské a jiná víra se nepřipouštěla, ale projekt se přece jen mohl více zaměřovat na obecný lid. V dnešní OSN již víra nehraje žádnou roli, není zde žádná podmínka křesťanské víry, naopak členem se může stát každý, kdo přijme pravidla a závazky Charty. Je zde zdůrazněna víra v základní lidská práva a ve všeobecnou rovnost, jak mezi muži a ženami, tak mezi státy velkými i malými. S rovností mezi státy počítal i Jiřího projekt, ovšem s rovností mužů a žen v tehdejší době opravdu nelze počítat.

Velmi zajímavá je i podobnost se zásadami OSN. Při jejich pročítání jsem se až pozastavila nad shodností některých ustanovení. Pokud bychom tyto zásady přiřadili k mírovému projektu Jiřího, myslím, že by téměř nikdo nepoznal, že nejsou výtvozem Jiřího. Zásady OSN jsou vystaveny na stejném principu jako projekt z 15. století, proto je jejich podobnost velice obdivuhodná. Pro názornost uvádím výčet zásad OSN:

- *„všechny členské státy jsou suverénní a rovnoprávné;*
- *zavazují se plnit své povinnosti vyplývající z Charty;*
- *zavazují se řešit mezinárodní spory mírovými prostředky, bez ohrožování mezinárodního míru, bezpečnosti a spravedlnosti;*

¹⁴⁶ *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. San Francisco: 1942.

- *vystříhají se vyhrožování silou a používání síly proti jiným členským státům;*
- *zavazují se poskytnout OSN veškerou pomoc při jakékoli akci, ke které Organizace na základě Charty přistoupí;*
- *žádné ustanovení Charty neopravňuje Spojené národy k tomu, aby se vměšovaly do otázek, které jsou výlučně vnitřní záležitostí jakéhokoli státu.*¹⁴⁷

Dalším shodným rysem s Jiřího návrhem je podpora přátelských vztahů mezi národy, jejich rovnoprávnost a spolupráce při řešení mezinárodních otázek. OSN však kromě mezinárodních otázek řeší i problémy kulturní, ekonomické, sociální či humanitární, s nimiž souvisí řešení mnoha důležitých otázek ovlivňujících lidskou společnost (např. boj proti chudobě, proti drogám a terorismu, ochrana životní prostředí). Všechny tyto otázky souvisí s rozvojem společnosti a jeho pokrokem, proto je logické, že o těchto problémech Jiří ani uvažovat nemohl, jelikož vůbec neexistovaly nebo pouze v minimální míře. Na druhou stranu ale je někdy až zarážející, jak si jsou ustanovení jednotlivých vět podobná. Nutno podotknout, že tyto organizace od sebe dělí téměř pětset let a opět nelze jinak než ocenit Jiřího schopnost vytvořit nadčasovou organizaci.

Čl. 2 Charty OSN obsahuje, stejně jako čl. 1 mírového projektu, ustanovení o zákazu použití zbraní nebo jiné síly proti sobě navzájem za účelem vyřešení sporů. Tyto spory mají být řešeny pouze pokojnými prostředky. Je zde také uvedena povinnost poskytnout OSN pomoc při každé akci v souladu s Chartou, podobně jako čl. 4 mírového projektu uvádí povinnost pomoci jinému státu v případě napadení. Stejně jako v čl. 2 mírového projektu i Charta stanovuje, aby členové pokud možno neposkytovali pomoc státu, proti němuž OSN podniká akci. Avšak Jiřího projekt navíc dodává, že ten kdo narušitelé jakkoliv pomůže, bude trestán stejně jako on. Takto daleko Charta nezachází, uvádí možnost vyloučení člena, což Jiřího návrh neobsahuje.

V kapitole druhé, čl. 4 řeší otázku přijímání nových členů. Oproti návrhu Jiřího, který připouštěl přijetí člena pouze rozhodnutím shromážděním s následným oznámením členům, v Chartě je uvedena možnost přijetí také Valným shromážděním, ale na základě doporučení Rady bezpečnosti.

¹⁴⁷ *Vše o OSN: historie, struktura, financování* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, c2014.

Hlavními orgány OSN tedy jsou Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Hospodářská a sociální rada, Poručenská rada, Mezinárodní soudní dvůr a Sekretariát. Organizační struktura je v porovnání s mírovým projektem značně rozšířená, ale u některých nalezneme i shodná označení. Shromáždění (*congregatio*) v Jiřího projektu je velmi podobné Valnému shromáždění OSN, které taktéž plní primární funkci organizace a může jednat ve všech věcech spadajících pod rámec Charty. Podivuhodná je i podobnost týkající se hlasování. Charta, stejně jako Smlouva projektu, přiřazuje každému členu jeden hlas. Systém hlasování dle Charty je v případě důležitých otázek dvoutřetinový většinový z přítomných členů (kvalifikovaná většina) a o jiných otázkách rozhoduje většina přítomných a hlasujících. Jiřího projekt uvádí ve Smlouvě, že „*pokud tak rozhodne shromáždění nebo jeho většina*“, z čehož jasně vyplývá pouze princip většinový. v Chartě je ustanovena i provázanost Valného shromáždění s Radou bezpečnosti, což se od Smlouvy mírového projektu značně liší. V něm máme pouze zmínku o radě panovníků, ale těžko říci, jaký měla mít účel a nemůžeme ji proto ani porovnávat s Radou bezpečnosti OSN, jelikož vše by bylo založeno pouze na spekulaci. Inovativní, oproti návrhu Jiřího, je v Chartě vyloučení členu z hlasování na Valném shromáždění, pokud je v prodlení s placením svých příspěvků. Čl. 18 Smlouvy totiž zmiňuje pouze soudní žalobu a vymáhání, ale žádný takovýto motivační postih stanoven není. Rozdílná je také pravomoc v oblasti vydávání předpisů. Zatímco shromáždění dle návrhu Jiřího mohlo vydávat obecně závazné normy, dokonce se i počítalo s vytvořením nového práva, Valné shromáždění OSN žádné zákony nevytváří a může vydávat pouze doporučení, jež však postrádají vymahatelnost.

Rada bezpečnosti se skládá pouze z patnácti členů. Z tohoto hlediska ji s radou panovníků porovnat můžeme, jelikož tam měl být přítomen panovník každé členské země. Měla by tedy stejný počet členů jako členských zemí, což se velmi blížilo sestavě shromáždění, avšak zde by byli pouze samotní panovníci a ne několikačlenné delegace. Ohledně funkcí již ale žádná komparace být učiněna nemůže, jak bylo uvedeno výše.

Kapitola VI. Charty je věnována pokojnému řešení sporů. Je zde uvedeno: „*Strany v každém sporu, jehož trvání by mohlo ohrozit udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, budou nejprve usilovat o jeho řešení vyjednáváním, šetřením,*

*zprostředkováním, řízením smířčím, rozhodčím nebo soudním, použitím oblastních orgánů nebo ujednání nebo jinými pokojnými prostředky podle vlastní volby.*¹⁴⁸

Opět podobnost s ustanoveními ve Smlouvě je až podivuhodná. Stejně je zde kladen důraz na vyjednávání, kdy dle Smlouvy měli být na náklady organizace vysláni vyslanci a taktéž čl. 11 odkazuje státy na řešení sporů před rozhodčím soudem. O shodnosti článků se tak v tomto případě nelze dohadovat.

Důležité je taktéž řešení situace ohrožení míru. Dle Charty pouze Rada bezpečnosti určí, zda k porušení či ohrožení míru došlo a doporučí či rozhodne, jaká opatření budou provedena. Stejný princip se uplatňuje i v čl. 14 Smlouvy, avšak tato pravomoc je zde svěřena shromáždění delegátů, které o této otázce mělo rozhodnout společným rozhodnutím celého shromáždění. Stejně je zde uváděno určení jakých pozemních či námořních sil má být užito, v případě OSN již však nutno přidat ještě síly letecké, v době Jiřího neexistující.

Velmi důležitým spojovacím článkem mezi oběma organizacemi je zavedení mezinárodního soudu či soudního dvora. Se zavedením tohoto orgánu počítal již Marini ve svém původním projektu a byl převzat i do návrhu mírové organizace. Příliš rozsáhlé informace o mezinárodním soudu však Smlouva nepodává. Charta OSN uvádí o mezinárodním soudním dvoru taktéž pouze základní informace, vše ostatní najdeme ve Statutu mezinárodního soudního dvora, který již nenavazuje na Chartu, ale je její integrální součástí. Statut označuje mezinárodní soudní dvůr za hlavní soudní orgán Spojených národů. Složen je ze sboru nezávislých soudců, způsobilých ve svých zemích zastávat nejvyšší soudní funkce nebo jsou uznávanými znalci mezinárodního práva. Počet členů činí patnáct a podmiňující je, že nemůže být více členů z téhož státu. V návrhu Jiřího žádné organizační informace nenalezneme, je zde uvedeno, že teprve na prvním shromáždění měl být ustanoven počet a kvalifikace osob. Lze se tedy jen domnívat, jak by struktura soudu vypadala, jednoznačně je uvedeno pouze, že sídlo soudu by mělo být stejné jako aktuální sídlo shromáždění. To znamená, že by se soud měl každých pět let stěhovat společně se shromážděním, což mi přijde velmi nepraktické a organizačně náročné. Podle mého názoru by se poté, co by organizace byla zavedena, dospělo ke stejnému řešení jako v případě OSN, že mezinárodní soud by měl mít jedno jediné trvalé sídlo. Mezinárodní soudní dvůr tak pokaždé

¹⁴⁸ *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. San Francisco: 1942.

nalezneme v nizozemském Haagu, ovšem je stanoveno, že může zasedat i jinde, pokud je to žádoucí. Společným rysem obou soudních institucí je zvolení předsedy a jeho přísedících. Ustanovení mají poněkud odlišná označení, ale v zásadě lze vyvodit, že jejich funkce by si byly velmi podobné. Ve Statutu je kromě předsedy volen místopředseda, Smlouva se zmiňuje o přísedících, lze tedy předpokládat, že by jich bylo více. Jiřího projekt také zmiňuje, že spory mají být vyřizovány co nejrychleji a k tomuto účelu mám soudce nalézat právo jasně a bez formalit. Toto ustanovení můžeme porovnat s čl. 29 Statutu, který uvádí možnost vytvoření senátu o pěti soudcích, který má vyřizovat věci rychle ve zkráceném řízení. Lze v tomto spatřit paralelu, i když Jiřího návrh neudává podrobné informace jako Statut, je možné, že měl na mysli stejný záměr.

Z uvedeného jasně vyplývá, jak moc si je mírová organizace Jiřího z Poděbrad podobná s OSN. Charta zcela jistě navazuje na Smlouvu o nastolení míru v celém křesťanstvu a je až podivuhodné kolik toho mají společného, když vezmeme v potaz, kolik let je od sebe dělí. Samozřejmě OSN je zcela na jiné úrovni než mírový projekt, což je zapříčiněno posunem času a pokrokem lidské společnosti, ale v zásadě se od sebe obě organizace zas tolik neliší. Jiřího myšlenka tak byla opravdu nadčasová a není divu, že se mu ji nepodařilo zrealizovat. Muselo uběhnout pětset let, než byla jeho myšlenka uskutečněna, což pouze dokazuje, jak složitá byla.

4.2 Komparace s EU

Další soudobá organizace, ve které se objevuje některý prvek z mírového projektu Jiřího z Poděbrad, je Evropská Unie (dále jen EU). Sice v tomto případě není ta podobnost tak markantní, jako v případě OSN, ale i zde stojí za to, věnovat se některým ustanovením EU.

EU je ojedinělé hospodářské a politické společenství zahrnující 28 evropských zemí. Její základy byly položeny několik let po druhé světové válce, přičemž hlavní myšlenkou bylo upevnit hospodářskou spolupráci a začít tak evropskou integraci. Roku 1958 bylo založeno Evropské hospodářské společenství (EHS), které zpočátku tvořilo pouze šest zemí, ale od té doby se připojilo mnoho členů a jednotný trh se tak neustále rozvíjí¹⁴⁹. Při zakládání EU se vycházelo

¹⁴⁹ *Základní informace o EU* [online]. 2015.

z jednoduchého předpokladu, že státy, které spolu obchodují a jsou tak na sobě ekonomicky závislé, nebudou mezi sebou vyvolávat ozbrojený konflikt. V tomto můžeme spatřit stejný cíl s mírovou organizací, předejít konfliktům.

Z počáteční hospodářsky orientované spolupráce nakonec vzniklo společenství, které se zaměřuje i na celou řadu jiných oblastí, rozvojovou pomocí počínaje a ochranou životního prostředí konče. I z tohoto důvodu bylo r. 1993 změněno EHS na EU. EU je založena na zásadách právního státu a veškerá činnost se tak odvíjí od smluv, s nimiž všechny členské státy vyslovily dobrovolný souhlas. Unie se zasloužila o zachování míru, stability, prosperity a zavedla společnou evropskou měnu euro. Mezi hlavní hodnoty EU patří svoboda, demokracie, lidská důstojnost, rovnost, právní stát a dodržování lidských práv.

Preambule Smlouvy o EU je koncipována poněkud formalisticky, obecných frází je zde poměrně málo, spíše jsou zde uvedeny jasné cíle, a co je potřeba pro jejich splnění. Několikrát zdůrazněna je zde rovnost a spravedlnost, na což apeluje i projekt Jiřího.

Čl. 3 Smlouvy o EU uvádí, že cílem unie je podporovat mír, své hodnoty a blahobyt svých obyvatel. I když EU není vyloženě mírová organizace, je zabezpečení míru jeden z hlavních cílů, což pouze dokazuje, jak je problematika této otázky důležitá. Bez míru by vše ostatní ztrácelo smysl a o nějakém jednotném trhu či společné měně by nemohla být řeč.

Právě problematiku společné změny zmiňuje ve svém projektu i Jiří. Počítá s ní především pro potřeby vojáků (zejm. za pochodu, v ležení a při návratu), aby se neocitli v nesnázích. V stejném článku je i uvedena snaha o hospodářskou spolupráci, která měla zajistit odpovídající ceny potravin a ubytování. Minimální základy jednotné unie tak lze spatřovat i těchto ustanoveních.

Oproti OSN vytváří EU své právo, jež dělíme na primární a sekundární. Primární právo zavazuje všechny členské státy, u sekundárního záleží na formě právního aktu, vydávají se nařízení, směrnice, doporučení a stanoviska. Někdy je právní akt platný ve všech členských zemích, jiné jen v několika a i právní závaznost u některých stanovena je, jiné ji nemají. Stejně jako mírový projekt tak EU počítá s vydáváním právních norem a vytváří své vlastní právo. Právě tohoto chtěl docílit i Jiří skrze mírovou organizaci, která by vytvářela nové právo, jelikož tehdejší právní řád považoval za velice zmatečný.

Organizační struktura EU je velice rozsáhlá, ale v některých orgánech lze nalézt paralelu s mírovým projektem. Orgány EU tvoří: Evropský parlament, Evropská rada, Rada, Evropská komise, Soudní dvůr Evropské unie, Evropská centrální banka a Účetní dvůr. Právě Evropský parlament obsahuje drobné shodné rysy. Stejně jako shromáždění delegátů jsou zde zástupci zemí, avšak voleni ve volbách, v projektu Jiřího měli být vybráni panovníkem a jejich počet nebyl nijak blíže určen, v EU je jasně určen, aby byl zhruba úměrný počtu obyvatel členské země. Rozdíl je také v tom, že poslanci nezasedají podle státní příslušnosti, ale na základě příslušnosti k politickým frakcím, které bychom v 15. století asi hledali těžko. Ale opět oba orgány lze považovat za primární v obou organizacích.

Výraznější shodu však mezi sebou má Evropská rada s radou panovníků, protože také Evropská rada je tvořena hlavami států, případně předsedy vlád, jednotlivých členských zemí. O funkci rady panovníků nejsou bližší informace, ale obsazení obou těchto orgánů mělo být na stejném principu.

Určitou podobnost lze najít i se Soudním dvorem EU, který je založen na stejném principu jako mezinárodní soud mírového projektu, tedy na urovnávání sporů mezi členskými státy. Oproti mírovému projektu se na Soudní dvůr mohou se žádostmi obracet i jednotlivci, podniky či organizace, nemusí tak učinit pouze stát. Dále je jeho struktura a organizace oproti návrhu Jiřího velice propracovaná a nelze tak provádět obsáhlá srovnání, jelikož o mezinárodním soudu tak detailní informace nemáme.

Zajímavá je i otázka rotujícího předsednictví. V návrhu Jiřího bylo zmíněno, že sídlo shromáždění se mělo každých pět let měnit. V EU můžeme najít podobný princip. Spočívá v tom, že ve výkonu předsednictví v Radě se členské státy střídají vždy po šesti měsících. Samozřejmě pětileté období je mnohem delší a také je v mírovém návrhu zmiňováno střídání pouze mezi Basilejí, nějakým městem ve Francii a pak v Itálii, nepočítá se tedy se všemi členskými zeměmi, ale jisté shodné prvky zde nalézt můžeme.

V textu Smlouvy o EU lze nalézt i odkaz na OSN a NATO, což pouze dokazuje, jak jsou spolu tyto organizace provázané a spolupracují spolu. Zde uvádím příklad:

„Čl. 42

...7. Pokud se členský stát stane na svém území cílem ozbrojeného napadení, poskytnou mu ostatní členské státy pomoc a podporu všemi prostředky, které jsou v jejich moci, v souladu s článkem 51 Charty Organizace spojených národů. Tím není dotčena zvláštní povaha bezpečnostní a obranné politiky některých členských států.

*Závazky a spolupráce v této oblasti jsou v souladu se závazky v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy, která zůstává pro ty členské státy, které jsou jejími členy, základem jejich společné obrany a fórem pro její provádění.*¹⁵⁰

Je zcela patrné, že podobnost mírové organizace dle návrhu Jiřího z Poděbrad s EU není tak velká jako podobnost s OSN. Přece jen to měla být mírová organizace, což EU v první řadě není. Samozřejmě je to také jeden z jejích cílů, ale více se zaměřuje na jiné oblasti. Ač Jiřího organizace nebyla založena za účelem vytvoření hospodářské unie, objevují se v projektu některé snahy, které takovou unii připomínají.

4.3 Komparace s NATO

Již v komparaci s EU byla zmíněna spolupráce s NATO a nyní se podíváme blíže na tuto organizaci, která zastává podobné cíle a zásady jako OSN a taktéž si zaslouží označení mírová organizace.

Název NATO vznikl ze zkratky North Atlantic Treaty Organization, kterou česky označujeme jako Severoatlantickou alianci nebo Organizace Severoatlantické smlouvy. (dále jen NATO). Tato politická a mírová organizace byla založena 4. dubna 1949 za účelem ochrany svobody a bezpečí svých členů skrze politické a mírové úsilí¹⁵¹. Sice se zaměřuje pouze na oblast severního Atlantického oceánu, jak napovídá její název, ale to nijak nebrání v tom, aby mohla být porovnána s mírovou organizací Jiřího z Poděbrad, protože ta v zásadě počítala také pouze s evropskými zeměmi, i když pravdou je, že v té době se téměř vše odehrávalo pouze v Evropě a Amerika byla teprve r. 1492 objevena.

NATO spojuje 28 členských států z Evropy a Severní Ameriky, které vzájemně spolupracují a konzultují v oblasti bezpečnosti a kolektivní obrany. Tím NATO vytváří jedinečnou transatlantickou vazbu pro politickou a bezpečnostní

¹⁵⁰ *Smlouva o Evropské unii* (konsolidované znění) [online], Úř. věst. C 326, 26. 10. 2012, s. 13—390.

¹⁵¹ *What is NATO?* [online].

spolupráci. Hlasy všech členských zemí jsou si rovny a jednotlivá rozhodnutí v alianci navíc musejí být jednomyslná a konsenzuální¹⁵². Díky tomuto postupu je zajištěno, že když se NATO rozhodne k akci, všichni spojenci za tímto rozhodnutím stojí. Členi musejí uznávat základní hodnoty, na kterých je aliance postavena, tj. demokracii, dodržování lidských práv a zásad právního státu. Uznávání hodnot a zásad, na kterých je organizace vystavena, platí pro všechny v práci uvedené organizace bez výjimky, bez tohoto by samozřejmě žádná nemohla nikdy fungovat.

Hlavním politickým rozhodovacím orgánem aliance je Severoatlantická rada scházející se na úrovni velvyslanců členských zemí. Shodně upravoval zastoupení i návrh Jiřího, kdy se shromáždění měli účastnit právě jen vybraní vyslanci států. Dále je každý rok nebo dva pořádán summit, na kterém hlavy států a vlád rozhodují o strategických otázkách týkajících se NATO. A opět zde máme paralelu s radou panovníků, která se taktéž měla scházet pouze příležitostně a na úrovni panovníků. Podobnost obou orgánů NATO s orgány v mírovém projektu je poměrně rozsáhlá, je až zajímavé, jak navenek vypadají stejně.

Zakládajícím dokumentem NATO je Washingtonská smlouva¹⁵³, která v poměrně stručné preambuli odkazuje na cíle a zásady Charty OSN a v předposlední větě apeluje na strany, aby spojily své úsilí k zachování míru a bezpečnosti a zaměřily se na kolektivní obranu. Hned úvodní článek zdůrazňuje, že smluvní strany se zavazují urovnávat veškeré mezinárodní spory mírovými prostředky. Totéž si přál i mírový projekt a i v něm lze nalézt takovýto požadavek. Dokonce také v úvodním článku, z čehož jasně vyplývá, jak je toto ustanovení důležité a v obou organizacích zastává primární roli.

Washingtonská smlouva dále uvádí, že si státy mají vzájemně vypomáhat, společně vše konzultovat a udržovat a rozvíjet individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku. I Jiřího návrh obsahuje ustanovení o společné pomoci napadenému státu, jemuž mají všichni pomoci jednomyslným a svorným rozhodnutím. Samozřejmě to zde není propracováno tak jako kolektivní obrana NATO, ale vzhledem k tomu, v jakém století se projekt vytvářel, jsou tyto shodné znaky opravdu zářející. I s ohledem na jednomyslné rozhodnutí, které funguje i v NATO.

¹⁵² *Co je NATO? Úvod do transatlantické aliance* [online]. Brusel: Divize veřejné diplomacie NATO, 2014, 50 stran.

¹⁵³ *Washingtonská smlouva. Plné znění zakládajícího dokumentu NATO* [online].

V dalších článcích Washingtonské smlouvy se již žádné do očí bijící shodné rysy nenachází, ale podle mého názoru za zmínku stojí ustanovení o revizi smlouvy po deseti letech a po dvaceti letech zde dokonce dává možnost smluvním stranám odstoupit rok poté, co podají oznámení o odstoupení vládě Spojených států amerických. To je velice zajímavé ustanovení a setkáváme se s ním pouze v této organizaci. Celkem postrádám smysl možnosti vystoupení, když státy mohou vystoupit i jindy v průběhu fungování organizace, možná jsou pro odstoupení stanoveny v tomto případě nižší formální nároky, jinak vůbec netuším, co tím autoři sledovali.

Celkově je zakládající smlouva NATO velice stručná s porovnáním s OSN či EU. Dokonce obsahuje i méně článků než Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu, která by navíc možná ještě byla po zavedení organizace rozšířena. V souhrnu má ale NATO s mírovou organizací mnoho společného, především v otázce zabezpečení míru a společné obrany.

5 Závěr

Problematika mírového projektu Jiřího z Poděbrad, kterou se zabývá tato diplomová práce, byla zpracována již několikrát a ač se může práce zdát na první pohled stejná, dovolím si tvrdit, že přináší opět jiné a nové poznatky. Práce je doplněna kapitolou pojednávající o vztahu Jiřího k Chebu a především je psána z mého subjektivního pohledu a obsahuje tak jiné myšlenky a úvahy, které mohou tuto problematiku obohatit.

Stěžejním cílem této práce bylo podat celistvý obraz o životě Jiřího z Poděbrad a o mírovém projektu, který vytvořil. Nejdříve byl historicky popsán Jiřího život, věnující se zejména době, kdy byl Jiří českým králem. Jádrem této práce zůstává mírový projekt, kterému je věnována zbývající většinová část.

Jiří se jako pouhý šlechtic dokázal jako jediný a současně jako poslední Čech vklínit do posloupnosti dynastických vládců zemí Koruny české. Král Jiří nebyl ani snílkem ani fantastou, nebyl však ani přízemním, krátkozrakým vladařem, který je uzavřen do svých nicotných zálib a koná jen to, co už nelze neučinit. Žil velkými ideami samostatné světské moci, národního státu, přál si světový mír a věřil v síly lidí vyhnout se válkám a bitvám. Zároveň však stál pevně nohama na zemi, aktivně se zapojoval do zahraniční evropské politiky a krok za krokem bojoval svou diplomacií za uskutečnění velkolepých ideálů. Všechny své vznešené koncepce vtělil do návrhu všeobecné mírové organizace. Tímto jedinečným projektem nadnárodní organizace završil svou vladařskou éru a pokusil o tak o něco, v tehdejší Evropě, zcela ojedinělého. Jeho velkolepá vize však byla odmítnuta a uskutečnit ji dokázala až naše současnost. To ale projektu Jiřího na mimořádnosti vůbec nic neubírá, jelikož jím předběhl dobu o téměř půl tisíciletí.

Jak již bylo několikrát zmíněno, hlavním těžištěm práce je popis mírového projektu. Zaměřila se na projekt jako celek, proto jsem nejdříve začala důvody, které vedly k jeho vzniku, a následně jsem se zabývala etapami, ve kterých vznikal. Samotný mírový projekt je rozebrán z hlediska obsahového, organizačního a také z hlediska cílů, ke kterým směřoval. Hlavním dokumentem, jehož jednotlivá ustanovení byla rozebírána, je Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu. Tato Smlouva obsahuje obecné základy pro mírovou organizaci a Jiří počítal s tím, že na první ustanovující schůzi organizace bude Smlouva

projednána a doplněna, jelikož v mnoha člancích je dokonce výslovně počítáno s tím, že některé otázky budou vyřešeny na shromáždění. Měl to být tedy jakýsi základní nástin, a proto nám také o některých otázkách nebo o některých orgánech mnoho informací chybí. V případě, že by organizace byla podpořena a došlo by k jejímu vzniku, měli bychom jistě mnohem více detailních informací a mohli bychom tak plně srovnávat její fungování s dnešními organizacemi. V závěru kapitoly pojednávající o mírovém projektu jsem nastínila také jednání o projektu, která probíhala na evropských dvorech a značně ovlivnila osud organizace, jelikož jejich nezdar zapříčinil také nezdar celého mírového projektu.

Analytický popis mírového projektu je završen jeho následným srovnáním se soudobými organizacemi. Zaměřila jsem se v první řadě na komparaci s OSN, s níž má Jiřího projekt nejvíce shodných rysů. Koneckonců OSN je také vystavěna jako mírová organizace a sleduje stejný cíl jako projekt Jiřího. Přínos Jiřího byl i oceněn jednou z organizací OSN a při 500. výročí návrhů Jiřího bylo oslavováno toto jubileum. Sama OSN tak potvrdila, jak významný a nadčasový projekt Jiří vytvořil, projekt, z jehož myšlenek vznikla OSN. Dále jsem se zabývala komparací projektu s EU. I zde jsem našla mnohá shodná ustanovení a je celkem zajímavé, že Jiří se pokoušel např. také o vytvoření společné měny, jejíž zavedení je i dnes poměrně problematické a nedaří se, aby všechny státy EU ihned přešly na společnou měnu. Jako poslední jsem srovnávala mírový projekt s NATO. Je udivující, že i v této organizaci lze nalézt odkaz Jiřího a rozvoj jeho myšlenek. Práce tak jenom potvrzuje výjimečnost návrhu Jiřího na všeobecnou mírovou organizaci, jejíž odkaz najdeme v nejedné dnešní organizaci a lze pouze spekulovat, jak moc Jiří viděl do budoucnosti a kde přišel k takovýmto pokrokovým myšlenkám. Žádný z panovníků již na jeho práci nenavázal a teprve až téměř po pěti letech dokázaly být jeho myšlenky zrealizovány. Prvním nástupcem mírové organizace však byla neúspěšná Společnost národů, na jejíž činnost navázala právě OSN a můžeme ji tak považovat za první úspěšnou organizaci šířící stejné myšlenky jako projekt Jiřího.

Tato diplomová práce přináší další poznatky týkající se mírového projektu Jiřího z Poděbrad a poskytuje další, jiný subjektivní názor na podobnost Jiřího projektu se soudobými organizacemi, v nichž každý autor může vidět něco jiného. Na základě faktů jsem se snažila podat co nejvýstižnější informace a poskytnout tak čtenáři srozumitelnou formou obsáhlou problematiku mírového projektu.

6 Resumé

Issues of George of Podebrady's peace project, which this thesis deals with, has been processed several times and although the thesis may seem at first look the same, let me say, that it brings again a different and new knowledge. The thesis is complemented by a chapter discussing the relationship between George and Cheb and primarily is written from my subjective point of view and thus contains other thoughts and considerations that may enrich this issue.

The main aim of this thesis was to give a complete picture of the life of George of Podebrady and of a peace project that he created. First was historically described George's life, especially dedicated to the time, when was George the King of Bohemia. The core of this thesis remains a peace project, which is dedicated the remaining majority.

George as a mere nobleman managed as a single and as the last Bohemian wedge into a sequence of dynastic rulers of the lands of crown of Bohemia. King George was not neither a dreamer nor fantasy, but he was not even earthbound, short-sighted ruler who is locked into their trifling passions and does only what he cannot do so. He lived with great ideas separate secular authority, national state, he wished for world a peace and believed in forces the people to avoid wars and battles. At the same time he still stood firmly on his feet, he was actively involved in European foreign policy and step by step he fought for his diplomacy to realization the grandiose ideals. All of his noble concepts embodied in the proposal of universal peace organization. Whit this unique project of a multinational organization concluded he his ruler's era and he tried to do something, at that time in Europe, quite unique. His grand vision however was rejected, and it could realize so far our present day. But this factor does not detract George's extraordinary project at all, because he was ahead of one's time by almost half a millennium.

As has been mentioned several times, the main focus of the thesis is in a description of the peace project. I focused on the project as a whole, thats why I first started with the reasons that led to its creation, and then I dealt with the stages, in which it arose. Itself peace project is discussed in terms of content, organization and also in terms of objectives for which it was directed. The main document whose individual provisions have been discussed, is the Treaty on the

Establishment of Peace throughout Christendom. This Treaty contains the general bases for the peace organization and George allowed for that, that at the first instituting meeting of the organization will be Treaty negotiated and completed, since in many articles is even explicitly calculated that some issues will be resolved at the meeting. It should be a sort of basic outline, and therefore is also about certain issues or certain organs lot of information missing. In the event that the organization was supported and would entail the creation, we would certainly have much more detailed information, and we could compare her so fully functioning with today's organizations. At the end of the chapter dealing with the peace project I outlined also the negotiations about the project, which was in motion at European courts and considerably influenced the fate of the organization, as well as their failure caused the failure of the entire peace project.

Analytical description of the peace project is completed with the subsequent comparison with contemporary organizations. I focused primarily on a comparison with the United Nations, with which has George's project many commonalities. After all, the UN is also built as a peacekeeping organization and pursues the same aim as the George's project. George's contribution was also awarded one of the organizations of the UN and by the 500th anniversary of George's proposals was celebrated this anniversary. UN itself so confirmed how important and timeless project George created, a project of which ideas was UN created. Then I dealt with the comparison between project and the EU. Also here I found many of the same provisions, and it is quite interesting that George tried for example he want also create a common currency, which introduction is even today quite problematic and it fails to bring all EU countries switched to a common currency immediately. At last I compared the project with NATO. It is astonishing that even in this organization can be find a link of George and the development of his ideas. The thesis thus only confirms the uniqueness of the George's project of the comprehensive peace organization whose link can be found in more than one organization, and today we can only speculate how much George could see the future and where he came to such progressive ideas. None of the rulers had continued in his work and his ideas proved to be implemented until almost five hundred years later. First successor peace organization was League of Nations, however she has failed and in her activity was continued UN and thus it

can be regarded as the first successful organization spreading the same ideas as the George's project.

This thesis provides further insight regarding the George of Podebrady's peace project and provides additional, different subjective opinion of similarity George's project with contemporary organizations in which every author can see something else. Based on the facts I have tried to give the accuratest information and provide readers an intelligible form of the comprehensive issues of peace project.

7 Seznam použité literatury

Knižní díla:

- BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
- ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1437-1526*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010, 294 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7277-476-0.
- FRAIS, Josef. *Jiří z Poděbrad: král dvojího lidu*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2006, 165 s. ISBN 80-7268-382-9.
- HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Evropan Jiří z Poděbrad, král do bouřlivých dob*. Praha: Galerie EfEf, 2014, 117 s. ISBN 978-80-905787-0-8.
- JAROSLAV, Václav ŠAŠEK Z BÍŘKOVA a Rudolf URBÁNEK. *Ve službách Jiříka krále: deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bírškova*. Praha: Evropský literární klub, 1940. Národní klenotnice (Evropský literární klub).
- JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*. Díl IV., Teil IV. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2004, 422 s. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-44-0.
- KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ CHEBSKÉHO MUZEA V CHEBU. *Cheb 1322-1972*. Jubilejní sborník. Cheb: Městský národní výbor, 1972, 110 s., 59-203-72
- KUBŮ, František. *Chebský městský stát: počátky a vrcholné období do počátku 16. století*. Vyd. 1. České Budějovice: Veduta, 2006, 212 s., [viii] s. barev. obr. příl. IMXI - České dějiny. ISBN 80-86829-15-4.
- MACEK, Josef. *Jiří z Poděbrad: Odkazy pokrokových osobností naší minulosti*. Praha: Svobodné slovo, 1967, 272 s.
- PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Díl čtvrtý. Praha: L. Mazáč, 1939, 638 s.
- SCHELLE, Karel, VESELÁ, Renata. *Böhmische Länder und die Integrationsbemühungen in Europa* [online]. Mnichov: GRIN Verlag, 2010, 274 s., ISBN 978-3-640-74191-5. [Citováno 21. 2. 2016]

Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=iQzdPUKHZLoC&printsec=frontcover>

&dq=Sto+dvacet+dn%C3%AD+s+poselstvem+kr%C3%A1le+Ji%C5%99
%C3%ADho++Kliment&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwj68dXz94PLAhX
KDiwKHd9ADRQQ6AEILTAD#v=onepage&q&f=false

- URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny, Věk poděbradský díl 3, č. 4*, 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, 823 s.
- VANĚČEK, Václav. *Všeobecná mírová organizace podle návrhu českého krále Jiřího z Poděbrad z let 1462-1464*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1964, 82 s
- WOLF, Johann Heinrich. *Leben des Königs Georg von Böhmen, aus dem Hause Podiebrad* [online]. Praha: Gerle, 1785, 1480270 Austr. 2804. [Citováno 6. 2. 2016]

Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=OKEAAAAcAAJ&printsec=frontcover&dq=wolf+leben+des+k%C3%B6nigs+georg&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEWjQucielbLLAhUkIpoKHSdYA9MQ6AEIHjAA#v=onepage&q=wolf%20leben%20des%20k%C3%B6nigs%20georg&f=false>

Elektronické zdroje:

- *Vše o OSN: historie, struktura, financování* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, c2014. ISBN 978-80-86348-18-6. [Citováno 2. 3. 2016]
Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-historie.pdf>
- *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. San Francisco: 1942. [Citováno 2. 3. 2016]
Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>.
- *Základní informace o EU* [online]. 2015. [Citováno 4. 3. 2016]
Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/basic-information/about/index_cs.htm
- *Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění)* [online]. Úř. věst. C 326, 26. 10. 2012, s. 13—390. [Citováno 4. 3. 2016]
Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT>
- *What is NATO?* [online]. [Citováno 5. 3. 2016]

Dostupné z: <http://www.nato.int/nato-welcome/index.html>

- *Co je NATO? Úvod do transatlantické aliance* [online]. Brusel: Divize veřejné diplomacie NATO, 2014, 50 stran. [Citováno 5. 3. 2016]

Dostupné z:

http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120905_what_is_nato_cz.pdf

- *Washingtonská smlouva. Plné znění zakládajícího dokumentu NATO* [online]. [Citováno 5. 3. 2016]

Dostupné z:

http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/washingtonskasmilouva.htm

8 Seznam příloh

Příloha A: Pečeť krále Jiřího z Poděbrad se znaky zemí České koruny	74
Příloha B: Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu	75
Příloha C: Přátelská smlouva uzavřená 18. července 1464 českým poselstvem s francouzským králem Ludvíkem XI.	76

Příloha A: Pečeť krále Jiřího z Poděbrad se znaky zemí České koruny

Zdroj: Jiří z Poděbrad, husitský král – přítel míru v unikátních dokumentech Národního archivu [online]. http://www.emba.cz/images/kalendar/kalendar_2014.pdf

Příloha B: Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu

Zdroj: http://www.dejepis.com/wp-content/uploads/2013/05/jiri_podebrad_mirova_smlouva.jpg

Příloha C: Přátelská smlouva uzavřená 18. července 1464 českým poselstvem s francouzským králem Ludvíkem XI.

Zdroj: Jiří z Poděbrad, husitský král – přítel míru v unikátních dokumentech Národního archivu [online]. http://www.emba.cz/images/kalendar/kalendar_2014.pdf